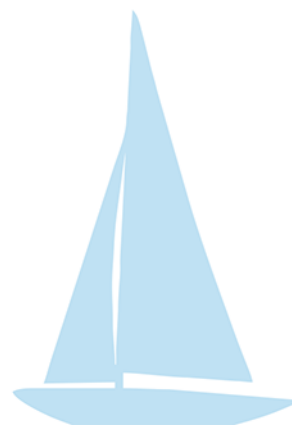

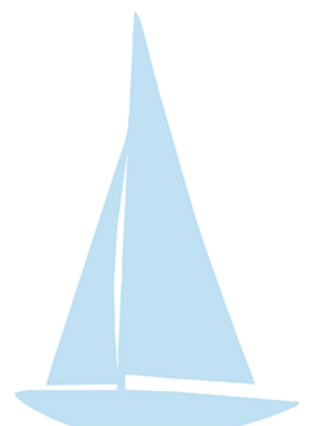
Årsberetning 2024

31. MARS 2025

Innhold

Økonomisk resultat	1
Årsberetning – kommunekassen	8
Driftsregnskapet	8
Investeringsregnskapet	16
Balanseregnskapet.....	19
Finansforvaltning	26
Internkontroll (kommunelovens § 25-1).....	32
Etske prinsipper	34
Likestilling.....	34

Økonomisk resultat

Regnskapsresultat

I henhold til kommunelovens bestemmelser avsluttes regnskapet i balanse. Resultat før strykninger er et merforbruk på 113,6 millioner kroner i forhold til bystyrets budsjett for 2024. Strykningene er gjennomført i form av reversert overføring fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet med 2,2 millioner kroner og reversert avsetning til disposisjonsfond med 26,6 millioner kroner. For å avslutte regnskapet i balanse har det i tillegg vært nødvendig å inntektsføre 84,7 millioner kroner fra kommunens frie disposisjonsfond.

Netto driftsresultat er på -99,5 millioner kroner, eller -1,18 prosent av brutto driftsinntekter. Dette er en resultatnedgang fra 2023, som endte med et negativt netto driftsresultat på -0,31 prosent.

Disse to resultatbegrepene har ulike forutsetninger:

- Merforbruket framkommer som et avvik mellom sum utgifter og sum inntekter hvor alle utgifter og inntekter er med i beregningen, inklusiv bruk av og avsetning til fond.
- Netto driftsresultat er hvor mye kommunen sitter igjen med av driftsinntekter etter at driftsutgifter og netto finansposter er betalt. Da holdes overføring til investeringsregnskapet og bruk av og avsetning til fond utenfor. Netto driftsresultat viser hva kommunen har igjen til egenfinansiering av investeringer, avsetning til sparing (fond) eller bruk av oppsparte midler (fond).

Før årsresultatet før strykninger framkommer, blir all bruk og avsetning av ubundne fond postert opp til budsjettet nivå. Bundne fond blir postert etter faktiske behov, uavhengig av budsjetterte beløp, siden dette er øremerkede midler.

Det er budsjettert med 30,9 millioner kroner i bruk av ubundne fond. Dette er bruk av disposisjonsfond vedtatt av bystyret, underordnet organ og etter fullmakt. Bruk av fond inkluderer midler prioritert til konkrete formål. Siden regnskapet avsluttes med merforbruk, har det vært nødvendig å bruke av fondsmidler utover budsjettert beløp slik det følger av regnskapsforskriftens bestemmelser. Det er inntektsført 84,7 millioner kroner fra kommunens frie disposisjonsfond, og de fondene som bystyret har prioritert til konkrete formål er derfor ikke berørt.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet avsluttes i balanse. Det er tatt opp 500 millioner kroner i nye låneopptak til finansiering av investeringsregnskapet. I tillegg kommer nytt lån på 250 millioner kroner i Husbanken til videreutlån (startlån).

Ved utløpet av året er låneporteføljen på 8 964,6 millioner kroner. Over drifts- og investeringsregnskapet er det samlet betalt 452,2 millioner kroner i avdrag på låneporteføljen. Noe i underkant av 50 prosent dekkes over kommunens frie inntekter. Resten dekkes gjennom kommunale gebyrer, husleier, brukerbetalinger og statlige kompensasjonstilskudd.

Vesentlige resultatkomponenter og avvik i regnskapet for 2024

Årets resultat består i hovedsak av følgende hovedelementer:

- Ordinære frie inntekter (skatt, rammetilskudd inklusiv inntektsutjevning og eiendomsskatt) har samlet gitt en netto mindreinntekt på 86,2 millioner kroner. Dette til tross for at kommunen har mottatt 66,1 millioner kroner i ekstraordinært rammetilskudd på grunn av skattesvikten. Mindreinntektene på skatt skyldes i hovedsak endringer i rentefradrag og lavere skattegrunnlag, men også fall i innbetalt tilleggsforskudd og restskatt.
- Det positive avviket på pensjonspostene endte på 181,5 millioner kroner, inklusiv arbeidsgiveravgift, og er 51,5 millioner kroner bedre enn budsjettert. Det ble blant annet inntektsført 260,9 millioner kroner som årets premieavvik, inklusiv arbeidsgiveravgift. Samlet premieavvik utgjør 1 063,8 millioner kroner, inklusiv arbeidsgiveravgift. Hvert års premieavvik skal utgiftsføres over 7 år. Økonomisk sett burde det positive premieavviket vært satt av på eget disposisjonsfond, til finansiering av nedbetalingen av det akkumulerte premieavviket. Dette har heller ikke vært gjort tidligere år. Premieavviket bidrar dermed til kommunens samlede årsresultat og inndekking må innarbeides i hvert års budsjetter.
- Netto finansposter, inkludert kompensasjonstilskudd og utbytte, har gitt et positivt bidrag til resultatet med 40,8 millioner kroner. Overføring fra FREVAR KF har gitt et negativt bidrag til kommunekassens resultat med i underkant av 2,1 millioner kroner.
- Selvkostområdene har i 2024 et samlet overskudd på rundt 58,7 millioner kroner. Av dette dekker 46,5 millioner kroner tidligere års framførbare underskudd på flere av områdene. Ved utgangen av 2024 gjenstår det 5,2 millioner kroner å dekke inn fordelt på områdene vann, feiing og forurensningsmyndighet. Dette må dekkes inn gjennom framtidige gebyrinntekter. Det er netto avsatt 13,5 millioner kroner til fond i 2024 for selvkostområdene samlet.
- Seksjonene endte med et samlet merforbruk på 126,4 millioner kroner. Resultatet inkluderer et overskudd i selvkostregnskapet med 46,5 millioner kroner som skal dekke inn tidligere års framførbart underskudd og som dermed kommer til inntekt i kommunekassens resultat. Korrigeret for dette viser regnskapet et merforbruk for tjenesteområdene på 172,9 millioner kroner. Kostnadene innen selvkosttjenestene inkluderer kjøp av tjenester fra FREVAR KF.
- Regnskapet er avsluttet i balanse etter strykninger og inntektsføring fra fond. Det er reversert overføring fra driftsregnskapet til investeringsregnskapet med 2,2 millioner kroner og reversert avsetning til disposisjonsfond med 26,6 millioner kroner, samt inntektsført 84,7 millioner kroner fra kommunens frie disposisjonsfond.

Økonomisk vurdering

En viktig premisse for å kunne gjennomføre bystyrets ambisjoner for utvikling av fredrikstadsamfunnet slik kommuneplanen legger opp til, er en bærekraftig økonomi. Resultatindikatoren netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter er den sentrale indikatoren som uttrykker økonomisk bærekraft, og bør i henhold til god økonomistyring utgjøre 1,75 prosent. Kommunens resultat for 2024 er som nevnt -1,18 prosent, og det har vært nødvendig å bruke av fond utover budsjettert beløp.

God økonomistyring med balanse mellom finansieringsbehov, finansieringsevne, sparing og egenkapital er nødvendig for å møte framtidens behov på en planmessig og bærekraftig måte. Prioriteringer og sammenhenger framkommer gjennom drifts- og investeringsbudsjettet (regnskapet). Investeringsbudsjettet skal finansieres og driftskonsekvensene, inklusive kapitalutgifter, skal finansieres over tilgjengelige driftsinntekter. Dette har betydning for handlingsrommet.

I tillegg til bystyrets lokale prioriteringer og dekning av innbyggernes behov for tjenester, kommer de sentrale demografiske utfordringene og det grønne skiftet. Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren peker spesielt på noen sentrale demografiske merutgifter knyttet til utviklingen i befolkningens størrelse og sammensetning. Dette påvirkes av at det blir flere eldre i forhold til yngre og av kriger og uroligheter i Europa, blant annet i Ukraina. Flyktningene fra Ukraina har en overvekt av kvinner og barn, noe som påvirker behov innenfor barnehage og skole. Flere eldre i samfunnet påvirker behov for ressurser innenfor pleie- og omsorgssektoren.

Brutto gjeld ligger 5,9 prosent over brutto driftsinntekter, noe som innebærer at en større del av samlede inntekter går til betjening av gjeld, siden egenkapitalevnen er svak. Dersom det korrigeres for utlån av startlån og ubrukte lånemidler, blir gjeldsgraden på 85,5 prosent (85,9 prosent i 2023). Et høyere rentenivå utfordrer den økonomiske bærekraften og handlingsrommet.

Kostnadsveksten ble noe høyere enn ventet i 2024. Foreløpige anslag tilsier en deflator (kommunal lønns- og prisvekst) på 4,4 prosent som er en liten økning i forhold til anslaget i statsbudsjettet som var 4,3 prosent.

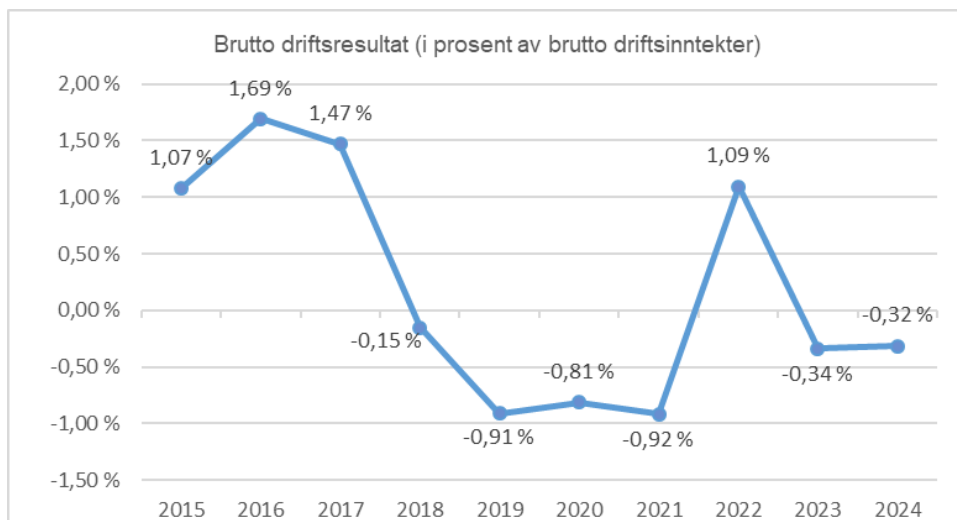
Spesielle forhold i driftsregnskapet

I regnskapet er det innarbeidet et estimatanslag for ressurskrevende brukere. Det er inntektsført et statlig tilskudd til ressurskrevende tjenester som er estimert til 182,0 millioner kroner. Beløpet er ført til inntekt, men det endelige kravet overfor staten foreligger først etter at regnskapet for 2024 er avsluttet. Eventuelt avvik regnskapsføres i regnskapet for 2025.

Økonomiske nøkkeltall

Kostnadsveksten fra år til år uttrykkes gjennom *deflator*, som er beregnet med et vektet gjennomsnitt av lønnsvekst og kostnadsvekst for varer og tjenester. Lønnsutviklingen veier tyngre enn utviklingen i varer og tjenester. I 2022 var deflatoren på 6,8 prosent, i 2023 på 4,5 prosent og i 2024 er anslaget på 4,4 prosent.

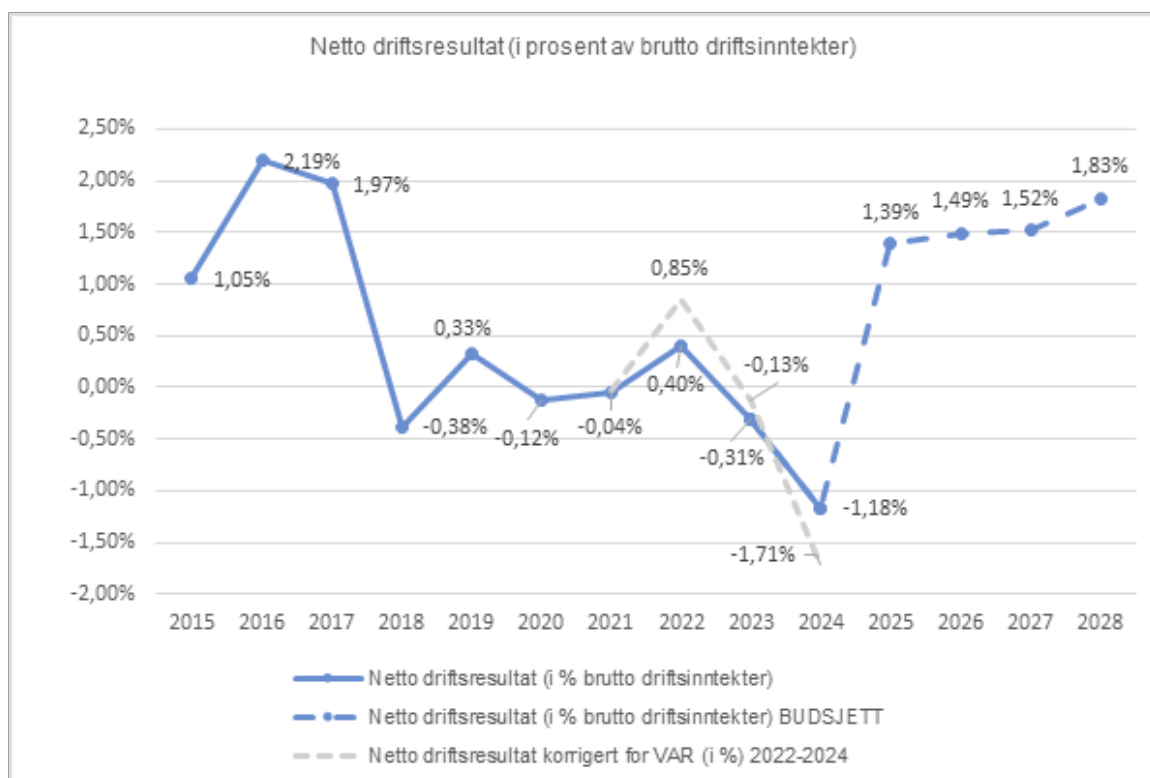
Brutto driftsresultat viser forholdet mellom løpende driftsinntekter og -utgifter, og skal være tilstrekkelig til å dekke netto finansposter, egenkapitalbehov og sparing (korrigert for avskrivninger). Siden regnskapet avsluttes med et negativt brutto driftsresultat inkludert avskrivninger, er ikke løpende driftsinntekter tilstrekkelig til å dekke alle utgiftene uten bruk av fond.

Tallgrunnlaget er ikke oppdatert med oppgaveendringer og viser kun regnskapsmessig endring mellom årene. Brutto driftsresultat (inklusive avskrivninger) har de siste årene vist en tydelig negativ utvikling. Utgiftsveksten har vært større enn veksten i samlede inntekter fram til 2021. Som grafen viser, endret dette seg i 2022. Regnskapet for 2022 inkluderer ekstraordinære koronautgifter og -kompensasjoner pluss en betydelig skattevekst som følge av endringer i utbytteskatten. Fra 2023 er brutto driftsresultat igjen negativt.

Fra 2023 til 2024 er inntektsveksten 1,5 prosent utover deflator på 4,4 prosent. Samlede driftsutgifter inklusive avskrivninger økte tilsvarende med 5,9 prosent. Samlet sett innebærer dette at brutto driftsresultat er økt med 0,3 millioner kroner i forhold til 2023 og ender opp med et negativt resultat.

Netto driftsresultat viser hva kommunen har igjen til egenfinansiering av investeringer eller sparing, etter at det er tatt hensyn til resultatet fra netto finansposter og avskrivninger. Dette er en viktig resultatindikator i kommunesektoren. I kommuneregnskapet er det avdrag, og ikke avskrivninger, som gir resultatvirkning. I regnskapet korrigeres avskrivninger ved at utgiftsposten får en tilsvarende inntekstpost, slik at netto driftsresultat framkommer eksklusive avskrivninger, men inklusivt avdrag på gjeld.

Grafen viser netto driftsresultat fra 2015 til 2024. Stiplet grå linje for de tre siste årene viser indikatoren korrigert for over- og underskudd i selvkostregnskapet. Utviklingen fra 2025 er basert på vedtatt økonomiplan.

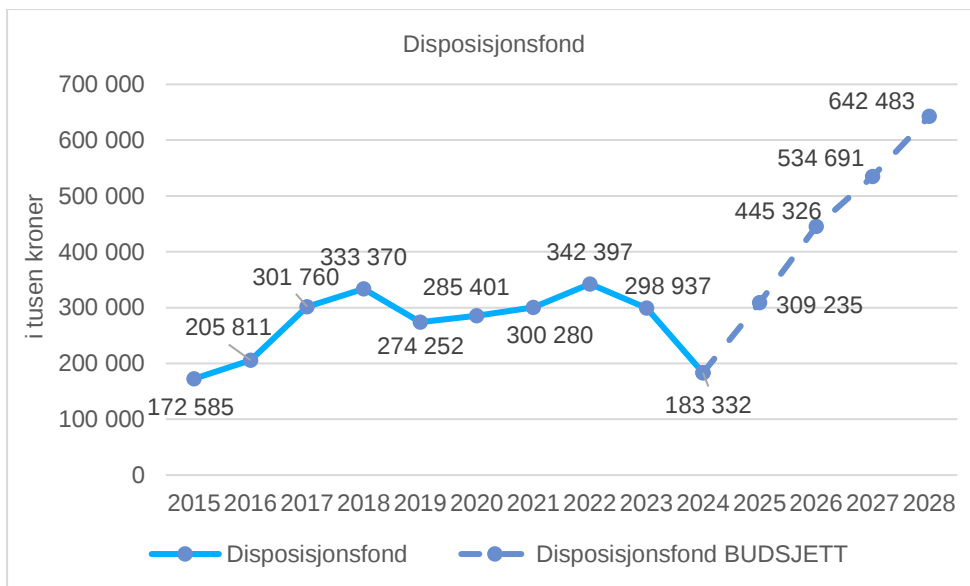
Økonomisk teori for kommunesektoren, anbefaler at *netto driftsresultat*, over tid, bør være på 1,75 prosent, for å kunne karakterisere økonomien som tilfredsstillende. Et positivt netto driftsresultat gir muligheter for egenkapitalfinansiering av investeringer og/eller å bygge opp fond, for framtidig handlefrihet. Netto driftsresultat gir også uttrykk for evnen til å drive formuesbevaring av kommunens eiendeler.

Som det framgår av grafen, svinger netto driftsresultat og ligger relativt langt under anbefalingen på 1,75 prosent. Dette uttrykker en vanskelig økonomi med lite handlingsrom, og med behov for bruk av fond. Omstilling vil være en kontinuerlig prosess for å øke politisk og økonomisk handlingsrom, som igjen gir muligheter for satsinger og målrettede prioriteringer. Dette omfatter både framtidige drifts- og investeringsbudsjetter. For budsjettet 2025 og økonomiplan 2025-2028 er det lagt opp til stram økonomisk styring for å kunne styrke disposisjonsfondet.

Resultatindikatoren for 2024 endte i regnskapet på -1,18 prosent, mens det i budsjettet var lagt opp 0,21 prosent.

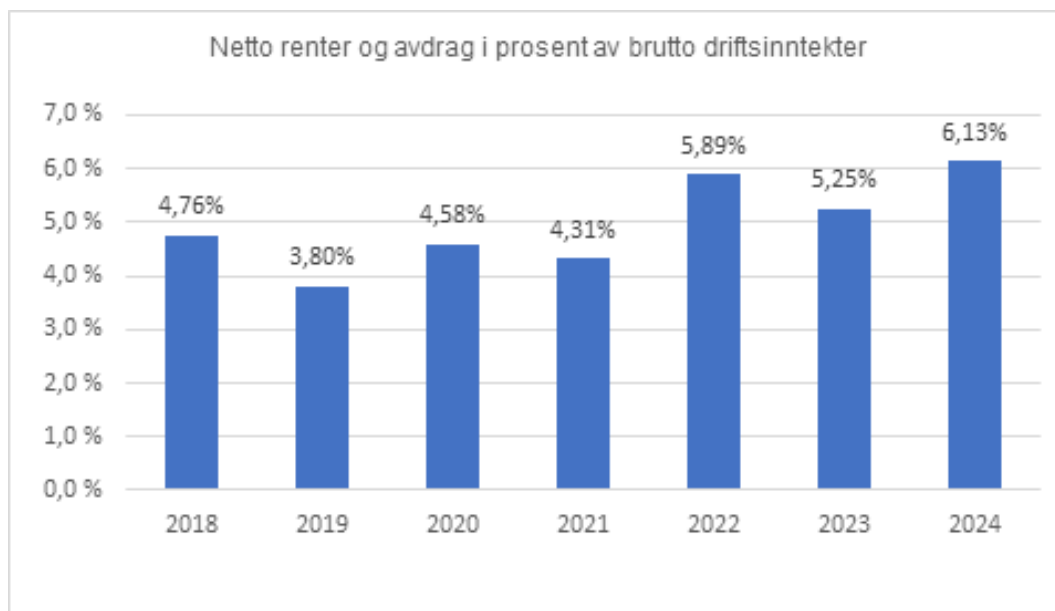
Økonomien er sårbar dersom rammebetingelsene – frie inntekter, finans og pensjon – går i negativ retning, og det er begrenset med disponible reserver for å redusere risikoen. Disponible reserver framkommer gjennom utviklingen i disposisjonsfond.

Grafen nedenfor viser faktiske regnskapstall fram til 2024 og budsjettall fra 2025. Grafen inkluderer samlede disposisjonsfond, inkludert fond som politisk er avsatt til konkrete formål, men som renskaps- og budsjetteknisk er til bystyrets disposisjon (frie fond).

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter er redusert fra 3,7 prosent i 2023 til 2,2 prosent i 2024. Risikomessig viser nøkkeltallet at kommunen ligger under anbefalt nivå fra Teknisk beregningsutvalg på minimum 5 prosent.

En økonomisk bærekraftig utvikling er avhengig av balanse mellom utviklingen i inntekter og netto finansposter. Forholdet mellom brutto driftsinntekter og netto finansposter vil svinge i takt med rentenivå, avdragsvolum, oppnådd finansavkastning, lånevolum og utviklingen i brutto driftsinntekter.

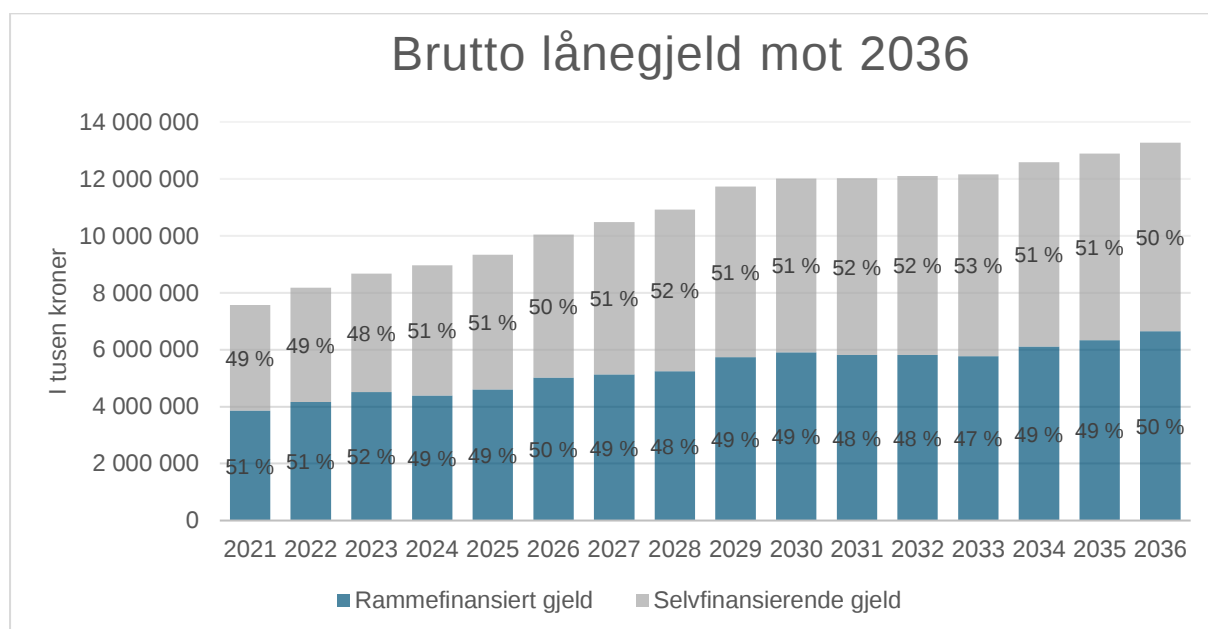

Fredrikstad kommune er ansvarlig for all gjeld, inkludert gjeld i FREVAR KF. Sistnevnte er ikke inkludert i tallene nedenfor. Grafen nedenfor viser utviklingen i brutto lånegjeld, og fordelingen mellom rentebærende gjeld og gjeld som dekkes gjennom gebyrer, brukerbetalinger og statlige tilskudd.

Rammefinansiert gjeld er den andelen som håndteres og prioriteres innenfor kommunens frie inntekter og reduserer handlefriheten på kort og lang sikt. Avkastning og renter på likviditet påvirker netto rentebelastning for kommunekassen. Den resterende delen av porteføljen dekkes gjennom gebyrer, husleier, statlige kompensasjonstilskudd og renter fra utlån (startlån). Sistnevnte følger i hovedsak utviklingen i flytende renter.

Renteforutsetningene (kalkylerenten) som legges til grunn for selvkostgebyrene vann, avløp, renovasjon og feier er fastsatt i en sentral veileder. Denne tar utgangspunkt i 5 års swap rente + 0,5 prosent. Denne spiller i utgangspunktet en fast stabil rente over tid. Renter og avdrag omtales senere i årsberetningen.

Endringer i rentenivå og økt finansieringsbehov må dekkes av enten frie inntekter eller brukerbetaling/gebyrer. Som det framgår av grafen, er cirka 49 prosent av brutto lånegjeld i 2024 finansiert over frie inntekter. I henhold til investeringene i økonomiplanen og framtidige behov, vil den selvfinansierende delen av gjeldsporteføljen øke, slik det framkommer av grafen nedenfor.

Årsberetning – kommunekassen

Driftsregnskapet

	Regnskap 2024	Reg. budsjett 2024 ¹⁾	Oppr. budsjett 2024	Regnskap 2023
<i>Driftsinntekter</i>				
1 Rammetilskudd	2 923 019 011,00	2 879 152 000,00	2 866 366 000,00	2 727 510 072,00
2 Inntekts- og formuesskatt	2 752 768 572,38	2 882 114 000,00	2 882 114 000,00	2 687 497 968,96
3 Eiendomsskatt	337 255 607,18	338 000 000,00	338 000 000,00	336 732 794,50
4 Andre skatteinntekter	0,00	0,00	0,00	0,00
5 Andre overføringer og tilskudd fra staten	329 053 915,44	281 921 236,00	240 558 000,00	292 457 217,90
6 Overføringer og tilskudd fra andre	893 718 050,50	747 860 155,00	719 562 000,00	844 791 778,72
7 Brukerbetalinger	218 313 255,89	208 726 000,00	218 867 000,00	218 060 454,64
8 Salgs- og leieinntekter	1 009 555 618,82	1 024 995 000,00	1 027 988 000,00	884 151 942,35
9 Sum driftsinntekter	8 463 684 031,21	8 362 768 391,00	8 293 455 000,00	7 991 202 229,07
<i>Driftsutgifter</i>				
10 Lønnsutgifter	4 224 234 267,04	4 103 527 853,00	4 106 155 735,00	3 967 684 479,50
11 Sosiale utgifter	1 099 893 212,62	1 174 762 897,00	1 173 102 265,00	980 367 471,40
12 Kjøp av varer og tjenester	2 070 294 962,05	1 919 506 357,00	1 844 384 000,00	2 025 547 938,22
13 Overføringer og tilskudd til andre	648 582 317,54	591 481 000,00	579 995 000,00	622 592 306,28
14 Avskrivninger	446 709 850,00	0,00	0,00	422 063 068,02
15 Sum driftsutgifter	8 490 714 609,25	7 789 278 107,00	7 703 637 000,00	8 018 255 263,42
16 Brutto driftsresultat	-27 030 578,04	573 490 284,00	589 818 000,00	- 27 053 034,35
<i>Finansinntekter</i>				
17 Renteinntekter	85 115 804,70	49 320 000,00	49 320 000,00	62 792 883,56
18 Utbytter	21 914 284,00	17 018 000,00	17 018 000,00	23 769 561,00
19 Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	74 347 539,33	84 500 000,00	84 500 000,00	81 005 438,07
20 Renteutgifter	355 550 590,44	364 784 000,00	364 784 000,00	263 949 463,33
21 Avdrag på lån	345 031 560,00	358 300 000,00	358 300 000,00	323 031 560,00
22 Netto finansutgifter	-519 204 522,41	-572 246 000,00	-572 246 000,00	- 419 413 140,70
23 Motpost avskrivninger	446 709 850,00	0,00	0,00	422 063 068,02
24 Netto driftsresultat	-99 525 250,45	1 244 284,00	17 572 000,00	- 24 403 107,03
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:				
25 Overføring til investering	0,00	2 217 000,00	0,00	4 593 000,00
26 Avsetninger til bundne driftsfond	76 423 847,54	36 858 089,00	14 857 000,00	63 216 326,99
27 Bruk av bundne driftsfond	-60 344 238,02	- 33 571 805,00	-27 428 000,00	- 48 752 535,62
28 Avsetninger til disposisjonsfond	0,00	26 614 000,00	30 143 000,00	11 200 000,00
29 Bruk av disposisjonsfond	-115 604 859,97	- 30 873 000,00	0,00	- 54 659 898,40
30 Dekning av tidligere års merforbruk	0,00	0,00	0,00	0,00
31 Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-99 525 250,45	1 244 284,00	17 572 000,00	- 24 403 107,03
32 Framført til inndekning i senere år (merforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00

Note: 1) Inkluderer alle budsjettjusteringer inklusiv de vedtatt av underordnet organ eller etter fullmakt.

Frie inntekter

Tall i tusen kroner	Regnskap	Budsjett	Avvik
Skatteinntekter	2 752 769	2 882 114	-129 345
Rammetilskudd	2 923 019	2 879 152	43 867
Eiendomsskatt	337 256	338 000	-744
Sum	6 013 043	6 099 266	-86 223

De frie inntektene er samlet regnskapsført med en mindreinntekt på 86,2 millioner kroner.

Basert på tidligere års erfaring ble skatteinntektene i budsjettet for 2024 oppjustert med 50 millioner kroner utover anslagene i statsbudsjettet. Økningen ble lagt på skatteinntekten, men ble fulgt opp samlet med inntektsutjevningen. Regnskapet for 2024 viser en mindreinntekt på skatt på 129,3 millioner kroner utover budsjett. Dette skyldes endringer i rentefradrag og lavere skattegrunnlag, men også fall i innbetalt tilleggskudd og restskatt.

Rammetilskuddet for 2024 består av følgende:

- Utgiftsutjevning som er budsjettjustert og disponert gjennom året og gir marginalt avvik.
- Ekstra innbyggertilskudd på 68,9 millioner kroner for å kompensere svikt i skatteinntekter (66,1 millioner kroner) og ekstra midler til vaksinasjon (2,8 millioner kroner).
- Skatteinngangen endte opp med en gjennomsnittlig inntekt per innbygger på 84 prosent av landssnittet. Gjennom inntektsutjevningen er inntektene oppjustert til 94,6 prosent av landsnittet, som ga en inntektsutjevning på 348,7 millioner kroner. I forhold til budsjett er dette en mindreinntekt på 22,2 millioner kroner.

Fredrikstad kommune fikk i 2024 delvis medhold ved Søndre Østfold tingretts dom i sak vedrørende utskrivning av eiendomsskatt. Motparten anket avgjørelsen, og saken ble behandlet i Borgarting lagmannsrett 13. februar 2025. Dom ble avsagt 6. mars 2025. Lagmannsretten kom til samme resultat som tingretten om at bystyrevedtaket fra 9. desember 2021 punkt 14 er gyldig. Anken ble da forkastet. Motparten har anket til Høyesterett. Rettskraftig avgjørelse vil trolig foreligge i løpet av 2025, eller tidlig 2026 dersom saken slipper inn i Høyesterett. En avgjørelse i kommunens disfavør vil innebære betydelige økonomiske konsekvenser.

Andre inntekter

Dette er inntekter som føres på de enkelte ansvar og tjenester. Det største avviket er på posten *Overføringer og tilskudd fra andre*. Disse inntektene har motposter på utgiftssiden og omfatter blant annet sykelønnsrefusjoner med en merinntekt på 104,3 millioner kroner og merverdiavgiftskompensasjon med en merinntekt på 19,4 millioner kroner.

Avviket på *Overføringer og tilskudd fra staten* inneholder merinntekter på blant annet rentekompensasjon, øremerkede tilskudd og flyktningetilskudd.

Samlet sett og i forhold til volumet er det små avvik i de øvrige inntektene.

Utgifter

Lønn og sosiale poster utgjør 62,7 prosent av samlede brutto driftsutgifter (inkludert avskrivninger). I forhold til budsjett viser regnskapet innsparing i fastlønn, men merforbruk i variable lønnsposter. Dette må ses i sammenheng med sykelønnsrefusjonene. Lønnsutgifter eksklusiv sosiale utgifter har økt med 6,5 prosent fra 2023 som følge av mange vakante

stillinger i 2023 som ble besatt i 2024. Dette gjør at økningen i lønnsutgiftene til 2024 ligger over årslønnsveksten innen kommunesektoren som var 5,4 prosent.

Kjøp av varer og tjenester består av mange ulike poster da dette omfatter alle driftsutgiftene. De største avvikene utgjøres av kjøp av eksterne vikarutgifter som må ses i sammenheng med sykkelønnsrefusjoner. Men også kjøp av tjenester fra private innenfor blant annet tilrettelagte tiltak barnehage og bo- og omsorgstjenester har utgifter utover budsjett.

Merutgifter på merverdiavgiftskompensasjon og kjøp av statlige, spesialiserte fosterhjem og institusjonsplasser utgjør avviket på *Overføringer og tilskudd til andre*.

Det vises forøvrig til økonomikommentarer og budsjettpremisser på de enkelte tjenesteområdene i kommunens årsrapport.

Finansposter

Renteutgifter, avdrag, gebyrer og renteinntekter

Tall i tusen kroner	Regnskap	Budsjett	Avvik
<i>Renteutgifter</i>			
Renteutgifter lån	266 216	271 652	5 436
Avdrag lån eksklusiv startlån	345 032	358 300	13 268
Div. rådgivingstjenester og gebyrer ¹⁾	2 403	2 000	-403
Prisjustering av investeringsfond ²⁾	0	5 000	5 000
Renter diverse fond ³⁾	-573	0	573
Sum	613 077	636 952	23 875
<i>Renteinntekter</i>			
Mindreinntekter kalkulatoriske poster VARF ⁴⁾	-22 534	0	-22 534
Løpende renter inklusiv renter foretaksobligasjon FEAS	26 541	16 100	10 441
Langsiktig forvaltning ⁵⁾	74 365	84 500	-10 135
Videreutlån ⁶⁾	55 811	28 500	27 311
Sum	134 182	129 100	5 082

Noter: 1) Regnskapsført beløp inkluderer inntektsføring av returkommissjon fra finansforvaltningen.

2) Avsetningen til fondet ble strøket som en del av årsoppgjørdisposisjonene for å kunne avlegge et regnskap i balanse.

3) Renteposterer fond vedrørende vilt, vann, avløp, slam, renovasjon, feier, oppmåling, forurensningsmyndighet, kulturell skolesekk, Søndre Østfold IPR og IUA Østfold.

4) Gjelder selvkostregnskapet for vann, avløp, renovasjon, slam og feier.

5) Regnskapsført beløp inkluderer renter på klientkonto i finansforvaltningen.

6) Beløpet er inkludert underkurs på 2,2 millioner kroner ved innfrielse av lån i Husbanken.

Det vises til balansen og utfyllende kommentarer i kapitlet om finansforvaltning når det gjelder marked, resultater, beholdningsendringer, gjeldsutvikling og lignende.

Budsjettet følges opp løpende gjennom året, med fokus på netto finansposter, som også inkluderer statlige kompensasjonstilskudd og utbytte. Forventet avkastning fra langsiktig forvaltningsportefølje finansierer løpende drift før inntektene er realisert og representerer en risiko. Det er avsatt 21,9 millioner kroner av tidligere års resultater til et rentefond, for å redusere noe av denne risikoen. Det er ikke brukt av fondet i 2024. Helheten i utviklingen av renter/avdrag i forhold til renteinntekter og risiko blir vurdert ved utarbeidelsen av budsjettet og i den løpende økonomioppfølgingen.

Innsparing på renteutgifter skyldes blant annet et bevisst valg ved å betale større avdrag i starten på året, og vurderinger av markedet i forhold til renteutviklingen. Innsparingen på

avdrag skyldes en justering av avdragsprofilen/tidspunkt for opptak av lån, og tilpasning til minimumsavdrag. Sistnevnte er gjort ut fra en helhetsvurdering av finans, utbytte og redusert overføring fra FREVAR KF. Sett i forhold til total lånegjeld på nesten 9,0 milliarder kroner, er dette relativt små avvik i forhold til budsjett.

Det er store merinntekter på renteinntekter på videreutlån, men også på konsernkontoen. Sistnevnte skyldes blant annet at salgsinntekten fra salg av Fredrikstad Energi AS sto på konto fra salget til over nyttår. Noe av merinntekten er også underkurs på 2,2 millioner kroner ved innløsning av lån i Husbanken.

Kalkulatoriske poster for vann, avløp, renovasjon og feier (VARF) viser et negativt avvik 22,5 millioner kroner. Kalkylerenten er basert på 5 års swap-rente, med tillegg av 0,5 prosentpoeng. Budsjettet forutsatte en kalkylerente på 4,70 prosent, mens reell rente ble 4,35 prosent.

Budsjetterte kalkulatoriske poster er beregnet ut fra opprinnelig investeringsnivå på 397,2 millioner kroner, mens regnskapet viser investeringer på totalt 309,8 millioner kroner. Det resultatmessige avviket skyldes dermed både lavere kalkylerente enn forutsatt og forsinkelser i framdrift på investeringene.

Selvkostfondene er kompensert med tilsvarende rentesats som benyttes i etterkalkylene. Fondsmidlene skal komme innbyggerne til gode gjennom lavere framtidige gebyrer i løpet av en fem-årsperiode, og innarbeides som en inntekt i gebyrgrunnlaget. Etter noen år med framførbare underskudd innenfor flere av selvkostområdene var det ved årets inngang ikke fondsmidler for områdene vann, avløp, renovasjon og byggesak.

I 2024 har det vært tilstrekkelig gebyrinntekter til å dekke inn tidligere års framførbare underskudd for avløp og renovasjon i sin helhet og mesteparten innenfor vann. Det har også gitt mulighet for avsetning til fond på områdene avløp, renovasjon og oppmåling. Det er framførbart underskudd på områdene feier og forurensningsmyndighet i 2024. Dette kommer i tillegg til resterende framførbart underskudd på vann fra tidligere år. Samlet for alle områdene utgjør framførbart underskudd 5,2 millioner kroner ved utgangen av 2024. Selvkostfondene for slamtømming, avløp, renovasjon og oppmåling utgjør til sammen 15,8 millioner kroner. Det vises til kommentarer i kapittelet *balanseregnskapet* for fondsutviklingen.

Bystyret har tidligere vedtatt at investeringsfondet, etter kapitaltransaksjonene i Fredrikstad Energi AS, skal prisjusteres for å opprettholde realverdien av fondet. Fondet er ikke prisjustert i 2024 da fondsavsetningen ble strøket i forbindelse med årsoppgjørssdisposisjonene.

Den langsiktige forvaltningsporteføljen har en markedsverdi på 1 020,0 millioner kroner. Årets resultatførte verdiendring på 74,4 millioner kroner gjenspeiler ikke differansen mellom porteføljens markedsverdi per 1. januar 2024 og 31. desember 2024. Det skyldes at det i september 2024 ble tatt ut 75 millioner kroner av porteføljen ut fra likviditetsbehov.

Det vises til eget kapittel med analyser, resultater og kommentarer vedrørende 2024.

Kompensasjonstilskudd fra staten

(Tall i tusen kroner)

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Pleie- og omsorg (sykehjem og omsorgsboliger)	11 701	8 100	3 601
Skole (nybygg og rehabilitering)	2 584	1 100	1 484
Kirke (rehabilitering)	2 336	500	1 836
Sum	16 622	9 700	6 922

Som det framgår av tabellen, er det merinntekter i forhold til budsjett, som følge av noe høyere rentenivå enn forutsatt. Kompensasjonstilskuddene fra staten dekker kapitalkostnadene på et lånevolum på drøye 199,8 millioner kroner i 2024, og inngår i den selvfinansierende delen av porteføljen.

Utbytte og overføringer

(Tall i tusen kroner)

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Utbytte Fredrikstad Energi AS og Østfold Energi AS	19 810	15 000	4 810
Kundeutbytte Gjensidige	2 090	2 000	90
Overføring fra FREVAR KF	2 890	5 000	-2 110

Generalforsamlingen i Fredrikstad Energi AS vedtok at det ikke skulle utbetales utbytte i forbindelse med regnskapet for 2023. Den regnskapsførte utbytteinntekten gjelder Østfold Energi AS. Årsbudsjettet for samlet utbytte fra selskapene på 15,0 millioner kroner er i utgangspunktet for Østfold Energi. Kundeutbyttet fra Gjensidige henger sammen med kommunens kundeforhold i selskapet.

Overføring fra FREVAR KF for 2023 var budsjettetert med 5,0 millioner kroner, men ble vedtatt til drøye 2,9 millioner kroner ved behandling av foretakets regnskap for 2023.

Resultater for seksjonene

Tall i millioner kroner

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Kommunedirektørens sentrale staber	241,7	248,3	6,6
The Tall Ships Races	0,1	0,0	-0,1
Seksjon for kultur, miljø og byutvikling	199,2	189,0	-10,2
Seksjon for teknisk drift	450,3	492,4	42,2
Seksjon for utdanning og oppvekst	2 244,4	2 225,6	-18,8
Seksjon for helse og velferd	2 654,7	2 508,6	-146,1
Sum tjenesteområder	5 790,4	5 664,0	-126,4

Note: Søndre Østfold IPR (interkommunalt politisk råd) og Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing Østfold (kommunalt oppgavefelleskap) er ikke med i tabellen, da de har netto ramme lik 0 kroner.

I tillegg til ovennevnte er det utbetalt tilskudd til Fredrikstad kirkelige fellesråd med 51,7 millioner kroner. Resultatet til Seksjon for teknisk drift inkluderer overskudd innen selvkosttjenestene som dekker inn tidligere års framførbart underskudd, med 46,5 millioner kroner. Dette inkluderer kjøp av tjenester fra FREVAR KF.

Det vises til kommentarer på de enkelte tjenesteområdene i kommunens årsrapport.

Justeringsrett og merverdiavgift

Fredrikstad kommune har overtatt følgende justeringsrett i løpet av 2024:

- Det er justert 125 808 kroner i kompensasjon av merverdiavgift for Begbyttunet ved Eikelunden Eiendom og 178 233 kroner i merverdiavgift. Utbygger får 80 prosent og Fredrikstad kommune beholder 20 prosent.

- Det er justert 676 894 kroner i kompensasjon av merverdiavgift for FMV 1 kaifront Værste Utvikling AS. Fredrikstad kommune beholder 100 prosent.

Tidligere justeringsavtaler som gir justeringer i 2024 er:

- Det er justert 358 556 kroner i kompensasjon av merverdiavgift for Tordenskiold Brygge og 63 051 kroner i merverdiavgift.
- Det er justert 41 927 kroner i kompensasjon av merverdiavgift for Lilleby Søndre og 92 849 kroner i merverdiavgift.

Pensjon

Fredrikstad kommune har regnskapsført følgende pensjonskostnader til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK):

Pensjonsutgifter

(Tall i millioner kroner)

	KLP		SPK	
	2024	2023	2024	2023
Premie, tilskudd sikringsordning, tilskudd pensjonskontor, tilskudd overføringsavtalen og administrasjonskostnader	585,0	734,8	74,0	82,6
- herav reguleringspremie	298,7	464,6	.	.
Årets premieavvik	254,0	427,0	6,9	22,5
Amortisert premieavvik	106,7	106,7	3,3	-0,6
Overføring fra premiefond	154,7	100,6	.	.
Egenkapitalinnskudd	16,7	15,5	.	.

Note: I tillegg kommer arbeidsgiveravgift. Det er ikke arbeidsgiveravgift på egenkapitalinnskuddet.

Fra 1. januar 2020 er det innført nye regler for offentlig tjenestepensjon, som et ledd i tilpasning til pensjonsreformen. Endringer i regelverket om overgang til nye samordningsregler mellom tjenestepensjonsordningene og folketrygden har påvirket kravet til størrelsen på premiereserven. Dette har for Fredrikstad kommune medført frigjorte midler som er avsatt på premiefondet sammen med overskuddet.

Midlene kan kun brukes til å betale pensjonspremie, og disponering av disse midlene har og vil bli innarbeidet som en forutsetning i handlingsplaner/budsjetter. Ved utgangen av 2024 er premiefondet samlet for alle ordningene i KLP på 361,5 millioner kroner. Premiefondet vil bli ytterligere styrket i 2025 som følge av et godt resultat for KLP i 2024. Kommunen står i utgangspunktet fritt til å bestemme i hvilken takt de frigjorte midlene som er tilført premiefondet skal benyttes til å betale premiene. En ansvarlig økonomiforvaltning tilsier at bruken bør fordeles over tid med tanke på å få en jevn utvikling i pensjonskostnadene. Departementet har i sine forutsetninger lagt til grunn at bruken fordeles over 7 år.

I budsjettet for 2024 var det innarbeidet to forutsetninger:

- Det er budsjettet med et positivt avvik på til sammen 130 millioner kroner knyttet til pensjonstransaksjonene i årsavslutningen. Dette er fordelt med 105 millioner kroner for KLP og 25 millioner kroner for SPK.
- Det er ikke forutsatt bruk av de frigjorte premiereservene i KLP ved utarbeidelsen av budsjettet, men kun bruk av 0,5 millioner kroner fra premiefondet. Vurderingen ble gjort på bakgrunn av usikkerhet rundt KLPs resultat for 2023 (og derav redusert avsetning til premiefondet til bruk i 2024), lønns- og trygdeoppgjøret for 2024 og behovet for å styrke

soliditeten i KLP. Det ble vurdert at bruk av premiefond burde gjøres når det forelå sikrere anslag for rammebetingelsene i løpet av våren 2024.

Det er benyttet 100,7 millioner kroner av premiefondet i 2024. Beløpets størrelse er basert på en vurdering av amortisert premieavvik som må dekkes inn i kommende planperiode, beløpet som er tilført premiefondet fra 2023 og størrelsen på reguleringspremien.

I tillegg kommer endringer i framtidige rammebetingelser med blant annet usikkerhet rundt framtidig kostnad for ny ordning for livsvarig avtalefestet pensjon – AFP (som erstatter tidligpensjon). Denne går fra å være en tidligpensjon til en livslang pensjon. Ordningen er i liten grad forhåndsfinansiert og må finansieres ved pensjonstilfelle. Dette vil øke premieinnbetalingene fra 2025. Det er usikkerhet i forhold til økonomien i ordningen da den avhenger av nivået på ytelsen, uttaksmønster, kvalifisering og fordeling av kostnader innenfor overføringsavtalen. Per i dag er det ikke innbetalt penger til å dekke utgiftene, og de framtidige utgiftene vil påvirke premien i årene som kommer. For ordningen med særaldersgrense er det enighet om endret pensjonsløsning, men det gjenstår fortsatt å få på plass en del detaljer. Når det gjelder alderspensjon for de som allerede er uføre foreligger det fortsatt ingen avklaring.

Kommunens pensjonsøkonomi er blant annet avhengig av årets lønnsoppgjør, trygderegulering og finansavkastning. Det er mange forutsetninger som legges til grunn for beregning av pensjonsutgiftene, som antall medlemmer, estimat på pensjonsforpliktelser, pensjonsmidler og inn- og utbetalinger. Lønnsveksten og trygdeoppgjøret er de største faktorene som gir utslag i pensjonsutgiftene. Høy prisvekst, betydelig lønnsoppgjør og historisk høyt trygdeoppgjør er årsakene til at reguleringspremien i 2023 ble svært høy. For 2024 er reguleringspremien betydelig redusert som følge av et lavere nivå på lønns- og trygdeoppgjøret enn i 2023.

Beregning av netto pensjonskostnad er basert på prinsipper fastsatt i en regnskapsstandard, og skal i utgangspunktet gi en stabil og jevn fordeling av pensjonskostnaden over tid. Beregning av faktisk innbetalt pensjonspremie er basert på andre prinsipper. Forskjellen mellom disse betegnes som premieavvik. Hvis innbetalt premie er større enn kostnaden, skal differansen inntektsføres i regnskapet, og omvendt hvis premien er lavere. Deretter skal det utgifts- eller inntektsføres i årene etterpå, til det er utjevnet.

Det tilbakeførte overskuddet for 2023 til premiefondet er ikke utbetalt til kommunen, men har gått til å redusere de ordinære premieinnbetalingene som kommunen foretar gjennom året. Dersom overskuddet hadde blitt utbetalt, ville ordinære premier blitt tilsvarende høyere, slik at samlet kostnad hadde blitt den samme.

Premieavviket til og med 2010 utgifts- eller inntektsføres over 15 år, mens avvik oppstått fra og med 2011 føres over 10 år. Avvik opparbeidet fra 2014 skal utgiftsføres over 7 år. Som følge av stadig redusert amortiseringstid på nye premieavvik, vil det akkumulerte premieavviket som skal dekkes inn, øke i årene framover og redusere det samlede økonomiske handlingsrommet.

Gjennom årene har premien kommunen betaler til KLP i hovedsak vært høyere enn det som trekkes fra virksomhetene og de ansatte. Det har gjort at det har vært nødvendig å benytte deler av det positive premieavviket (som skal inntektsføres) til å finansiere den resterende premien. Det positive premieavviket som inntektsføres ett år, må utgiftsføres over kommende 7 år. Ut fra prinsipper om god økonomistyring, burde det positive premieavviket

blitt satt av på fond ved årsavslutningen for å finansiere disse utgiftene. Kommunens økonomi er ikke robust nok til å gjennomføre denne avsetningen slik at det må innarbeides midler for å dekke inn amortisert beløp (inndekking av tidligere inntektsført positivt premieavvik) i de enkelte budsjettårene.

Samlet premieavvik for KLP og SPK, inkludert arbeidsgiveravgift, er ved utløpet av 2024 på 1 063,8 millioner kroner, og skal nedbetales innenfor en periode på henholdsvis 7, 10 og 15 år. Av dette utgjør årets premieavvik for 2024 samlet for begge ordningene 260,9 millioner kroner inkludert arbeidsgiveravgift. Sistnevnte blir nedbetalt over 7 år fra 2025.

Det innbetalte egenkapitalinnskuddet til KLP ble på 16,7 millioner kroner. Dette er noe lavere enn budsjettet, men på nivå med tidligere år. Det er regnskapsført i kommunens investeringsregnskap, og finansiert med egenkapital.

Investeringsregnskapet

	Regnskap 2024	Justert budsjett 2024 ¹⁾	Oppr.budsjett 2024	Regnskap 2023
<i>Investering i varige driftsmidler</i>				
Administrasjon og fellesutgifter	28 334 753,89	23 221 695,00	98 400 000,00	19 294 025,55
Oppveksttjenester	272 214 005,38	254 499 172,00	251 500 000,00	89 262 070,32
Omsorgstjenester	43 999 313,86	72 913 837,00	138 200 000,00	117 154 258,63
Helse- og sosialtjenester	7 536 256,39	51 837 090,00	35 000 000,00	12 862 779,03
Næringsområder og miljø	637 025,00	-310 884,00	6 500 000,00	172 307,88
Boligområder	66 471,88	714 000,00	3 550 000,00	89 642,00
Kultur	75 597 766,50	99 883 731,00	114 300 000,00	186 480 514,07
Vann, avløp og renovasjon	309 292 678,46	390 934 650,00	405 200 000,00	319 039 832,74
Samferdsel og andre tekniske tjenester	136 335 131,42	163 315 853,00	238 150 000,00	159 522 626,45
1 Sum investeringer i varige driftsmidler	874 013 402,78	1 057 009 144,00	1 290 800 000,00	903 878 056,67
2 Tilskudd til andres investeringer	31 720 832,00	30 600 000,00	30 559 000,00	15 767 244,00
3 Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	16 677 302,00	17 100 000,00	17 100 000,00	15 538 789,00
4 Utlån av egne midler	0	0	0	0
5 Avdrag på lån	0	0	0	0
6 Sum investeringsutgifter	922 411 536,78	1 104 709 144,00	1 338 459 000,00	935 184 089,67
7 Kompensasjon for merverdiavgift	89 342 112,04	104 931 439,00	152 030 000,00	80 903 726,18
8 Tilskudd fra andre	65 611 229,07	73 362 752,00	15 300 000,00	262 324 705,09
9 Salg av varige driftsmidler	27 553 974,81	33 102 233,00	4 500 000,00	53 311 691,35
10 Salg av finansielle anleggsmidler	1 100 000 000,00	1 100 000 000,00	0,00	135 000,00
11 Utdeling fra selskaper	0,00	0,00	0,00	0,00
12 Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0,00	0,00	0,00	0,00
13 Bruk av lån	734 075 361,19	885 180 920,00	1 148 979 000,00	541 654 748,14
14 Sum investeringsinntekter	2 016 582 677,11	2 196 577 344,00	1 320 809 000,00	938 329 870,76
15 Videreutlån	200 848 452,27	220 174 000,00	250 000 000,00	243 969 520,00
16 Bruk av lån til videreutlån	200 848 452,27	220 174 000,00	250 000 000,00	243 969 520,00
17 Avdrag på lån til videreutlån	107 207 198,00	113 342 000,00	44 090 000,00	89 939 480,00
18 Mottatte avdrag på videreutlån	88 985 711,89	101 490 000,00	44 090 000,00	98 714 665,46
19 Netto utgifter videreutlån	18 221 486,11	11 852 000,00	0,00	-8 775 185,46
20 Overføring fra drift	0,00	-2 217 000,00	0,00	-4 593 000,00
21 Avsetninger til bundne investeringsfond	50 859 982,30	57 144 000,00	0,00	68 294 414,55
22 Bruk av bundne investeringsfond	-68 995 528,08	-68 996 000,00	0,00	-59 446 373,00
23 Avsetninger til ubundet investeringsfond	1 115 161 400,00	1 115 161 400,00	3 450 000,00	23 222 000,00
24 Bruk av ubundet investeringsfond	-21 076 200,00	-21 076 200,00	-21 100 000,00	-15 556 075,00
25 Dekning av tidligere års udekket beløp	0,00	0,00	0,00	0,00
26 Sum overføring fra drift og netto avsetninger	1 075 949 654,22	1 080 016 200,00	-17 650 000,00	11 920 966,55
27 Framført til inndekning i senere år (udekket beløp)	0,00	0,00	0,00	0,00

Note: 1) Kun justert for vedtak i bystyret. Andre budsjettjusteringer vedtatt av underordnet organ eller etter fullmakt framkommer ikke i denne kolonnen.

Budsjettavviket på investeringer i varige driftsmidler og bruk av lån skyldes i hovedsak forsinkelser i framdrift på investeringene innenfor vann, avløp, renovasjon, samferdsel og

andre tekniske tjenester. Årsaken til avviket på salg av varige driftsmidler er manglende salg av bolig- og næringstomter.

Investeringsregnskapet er fordelt mellom:

- Investeringer på tjenesteområdene med 874,0 millioner kroner.
- Overføringer til Fredrikstad kirkelige fellesråd med 30,6 millioner kroner.
- Overføringer justeringsmodell og erstatninger til private for erverv av grunn med 1,1 millioner kroner.
- Investeringer i aksjer og andeler i selskaper i form av egenkapitalinnskudd KLP med 16,7 millioner kroner.

Regnskapet for 2024 omfatter investeringsutgifter som er budsjettert og vedtatt før 2023.

Investeringene er finansiert med:

- Refusjon for merverdiavgiftskompensasjon, med 89,3 millioner kroner.
- Tilskudd fra andre, med 65,6 millioner kroner, som inkluderer blant annet investeringstilskudd fra Husbanken knyttet til utleie- og omsorgsboliger, inntekter knyttet til justeringsavtalene med private utbyggere og tilskudd fra Miljødirektoratet i forbindelse med kommunens kjøp av forswarets eiendom på Djupeklo. Noe av avviket mellom regnskap og justert budsjett skyldes i hovedsak rebudsjetterte tilskudd som ikke er inntektsført/mottatt i 2024. Dette vil bli rebudsjettert til 2025.
- Salg av varige driftsmidler med 27,6 millioner kroner, som i hovedsak gjelder innløsning av festetomter og salg av uhensiktsmessige boliger.
- Bruk av lån utgjør totalt 734,1 millioner kroner til finansiering av investeringsutgiftene og 200,8 millioner kroner til videreutlån (startlån). Avviket mellom regnskap og budsjett henger som nevnt sammen med forsinket framdrift på investeringsanleggene.
- Lånekundene har innbetalt 89,0 millioner kroner i avdrag. Av dette er 57,7 millioner kroner ekstraordinære avdrag som gjennom året er satt av til bundet investeringsfond. Saldo på fondet ved utgangen av 2024 er 50,8 millioner kroner. Det er innbetalt 69,3 millioner kroner i ekstra avdrag på kommunens lån i Husbanken. Dette er finansiert med tidligere års avsatte fondsmidler på til sammen 69,0 millioner kroner og 0,3 millioner kroner fra årets mottatte ekstraordinære avdrag. I tillegg er det brukt 6,7 millioner kroner av årets mottatte ekstraordinære avdrag til å dekke betaling av kommunens avdrag på innlån i Husbanken da disse var større enn innbetalte ordinære avdrag.

Overføring fra drift og netto avsetninger består av:

- Overføring fra driftsregnskapet på 2,7 millioner kroner til finansiering av Øra naturreservat ble strøket i årsavslutningen for å kunne legge fram et driftsregnskap i balanse.
- Avsetning til og bruk av bundne investeringsfond gjelder avsetning av ekstraordinære avdrag på startlån, og finansiering av ekstra innbetaling på kommunens innlån i Husbanken.
- Bruk av ubundne investeringsfond gjelder i hovedsak finansiering av egenkapitalinnskudd KLP med 16,7 millioner kroner og årsoppgjørdisposisjoner. Avsetning til ubundne fond gjelder i hovedsak avsetning av inntekter i forbindelse med salg av aksjer i Fredrikstad Energi. I tillegg kommer avsetning av inntekter i forbindelse med salg av uhensiktsmessige boliger og salg av bygninger, biler og tomter/næringsareal.

De største investeringene under de ulike tjenesteområdene er:

Administrasjon og fellesutgifter

Strømaggregat beredskap, biler og IT investeringer.

Oppveksttjenester

Lunde skole, Gudeberg og Råkollen skole, Avdeling Møllehjulet ved Kvernhuset ungdomsskole og Speiderfjellet barnehage.

Helseinstitusjoner

Borge seniorsenter, Holmen eldresenter samt diverse rehabiliteringer og utstyr.

Omsorgsboliger

Brønnerødli bofellesskap, Grønnli bosenter og oppgradering av personalbaser.

Ordinære kommunale utleieboliger

Kjøp, ombygging og nybygg av utleieboliger.

Kultur

Flerbrukshall på Trosvik, Arena Fredrikstad, kunstgressbane og flomlys på Fredrikstad stadion, kunstgressbane Lisleby stadion, tårnet på Isegran, Fredrikstad kino og rehabilitering hovedbiblioteket.

Vann, avløp og renovasjon

Ny avløpsledning Sarpsborg – Fredrikstad, vann og avløp i Brochsgate, vann og avløp Fagerliveien – Bratthammeren, separering Midtåsen, vannledning i Bjørndalen, reservevannsledning og ringledning Høyfjell – Veumveien.

Samferdsel og andre tekniske tjenester

Gressvik fergeleie, sykkelfelt Brochsgate, infrastruktur FMV vest, gatelys, nye dekker vei og kjøp av biler og maskiner.

Investeringsregnskap og justert budsjett

Bystyret har behandlet to saker med rebudsjetteringer igjennom året (Bystyresak 107/24 og 248/24). Kommunedirektøren har hatt fokus på økt realisme i investeringsbudsjettet. Bevilgningsoversikt investering viser fortsatt avvik mellom regnskap og justert budsjett.

Forbedringsarbeidet videreføres, men utfordringen er at regnskapet viser over 400 pågående anlegg med mindre avvik som i sum blir relativt stort. Saksbehandlingsfristen inn mot årets siste bystyremøte er i månedsskiftet oktober/november. Framdrift og kapitalbehov er ikke endelig avklart på dette tidspunktet.

Balanseregnskapet

(Tall i kroner)	Regnskap 2024	Regnskap 2023
EIENDELER		
Anleggsmidler	21 446 533 429	20 194 029 855
Faste eiendommer og anlegg	9 412 783 478	8 920 755 278
Utstyr, maskiner og transportmidler	490 823 763	526 043 505
Utlån	1 530 230 770	1 417 748 084
Aksjer og andeler	674 265 792	736 213 490
Obligasjoner	0	51 000 000
Pensjonsmidler	9 338 429 627	8 542 269 497
Omløpsmidler	3 409 037 259	2 584 525 881
Kundefordringer	405 407 034	370 947 877
Premieavvik	1 067 497 835	951 765 625
Aksjer og andeler	213 400 078	203 600 083
Sertifikater	204 598 161	225 563 697
Obligasjoner	601 730 921	591 141 350
Kasse, postgiro, bankinnskudd	916 403 230	241 507 248
SUM EIENDELER	24 855 570 688	22 778 555 736
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital	5 409 557 741	4 457 051 067
Disposisjonsfond	183 332 167	298 937 027
Bundne driftsfond	135 255 814	119 176 204
Ubundne investeringsfond	1 589 954 996	495 869 796
Bundne investeringsfond	72 478 868	90 614 414
Merforbruk/mindreforbruk i driftsregnskapet	0	0
Udekket beløp i investeringsregnskapet	0	0
Kapitalkonto	3 443 859 305	3 467 777 034
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	-15 323 408	-15 323 408
Langsiktig gjeld	18 203 426 614	17 111 929 123
Pensjonsforpliktelser	9 238 777 609	8 445 041 360
Lån	8 964 649 005	8 666 887 763
Kortsiktig gjeld	1 242 586 333	1 209 575 545
Likviditetslån	0	0
Leverandørgjeld	336 979 944	313 485 209
Annen kortsiktig gjeld	901 902 995	890 759 840
Premieavvik	3 703 394	5 330 496
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	24 855 570 688	22 778 555 736

Anleggsmidler

Volumveksten i faste eiendommer og anlegg skyldes nye investeringer. Økningen i utlån er i hovedsak knyttet til startlån.

Følgende tabell viser de bokførte verdiene på eiendeler (etter avskrivninger, salg og nye investeringer):

Tall i kroner	2024	Andel	2023	Andel
Biler, maskiner ol	199 047 899	2,01 %	223 103 027	2,36 %
Inventar og utstyr	241 423 015	2,44 %	243 631 664	2,58 %
Datautstyr ol	50 352 847	0,51 %	59 308 814	0,63 %
Skoler og barnehager	2 779 358 911	28,06 %	2 586 675 624	27,38 %
Idrettshaller	682 162 407	6,89 %	645 693 687	6,84 %
Kulturbygg	132 432 898	1,34 %	128 428 046	1,36 %
Administrasjonsbygg	435 413 255	4,40 %	434 102 466	4,60 %
Sykehjem/institusjoner/boliger	1 224 895 074	12,37 %	1 239 127 034	13,12 %
Tekniske anlegg vann, avløp, renovasjon	2 489 562 361	25,14 %	2 305 176 455	24,40 %
Veier og parkeringsplasser	1 025 179 722	10,35 %	972 099 492	10,29 %
Parker og friarealer	231 895 731	2,34 %	231 559 922	2,45 %
Tomter og øvrige eiendommer	116 033 121	1,17 %	117 562 551	1,24 %
Kommunale grunneiendommer	191 750 000	1,94 %	155 210 000	1,64 %
Kommunale grunneiendommer – festet bort	104 100 000	1,05 %	105 120 000	1,11 %
Sum	9 903 607 240		9 446 798 783	

Utlån

Volumet på startlån er netto økt med 112,0 millioner kroner fra 2023, og er totalt på 1 523,3 millioner kroner. Øvrige utlån på til sammen 7,0 millioner kroner er sosiale lån.

Noen nøkkeltall:

- Brutto økte utlånsvolum av startlån med 112,0 millioner kroner inkludert oppskrivning av lån med 0,1 millioner kroner. Det er tatt opp 250 millioner kroner i nye innlån fra Husbanken (startlån). I tillegg ble ubrukte lånemidler på 50,2 millioner kroner overført fra 2023. Kommunen har hatt 300,2 millioner kroner til disposisjon i 2024, hvorav 80 millioner kroner ble vedtatt rebudsjettert til 2025.
- Lånekundene har innbetalt 89,0 millioner kroner i avdrag. Av dette er 57,7 millioner kroner ekstraordinære avdrag løpende avsatt til bundet investeringsfond. Det er fra fondet brukt 63,5 millioner kroner til innbetaling av ekstra avdrag på kommunens lån i Husbanken. I tillegg er det brukt 5,5 millioner kroner fra fond avsatt av ordinære innbetalte avdrag i 2023 og 0,3 millioner kroner fra fondsavsetningen for mottatte ekstraordinære avdrag for 2024. Saldo på fondet per 31. desember 2024 er 50,8 millioner kroner, som kan benyttes til nedbetaling av lån i 2025.
- I 2024 har mottatte ordinære avdrag på startlån vært lavere enn avdrag på kommunens innlån. Den manglende finansieringen av årets betalte avdrag er dekket inn ved bruk av årets avsetning til fond av ekstraordinære avdrag med 6,7 millioner kroner.
- Det er ikke foretatt tapsføring på startlånene i 2024.

Lånevolumet er relativt stort, men tapsprosenten har vært lav, samtidig som restanseprosenten ligger lavt. Dette skyldes tett oppfølging av låntakerne. Etter to ubetalte terminer starter dialogen med sikte på betalingsavtaler. Personlig kontakt har stor betydning for å redusere risikoen.

Når det gjelder ekstraordinære innfrielse, skyldes dette ofte endring i livssituasjon, som kan medføre behov for større familiebolig med lån i privat bank og startlånet innfris.

Aksjer, andeler og obligasjoner

Aksjer og andeler gjelder eiendeler i selskaper, som blant annet Isegran Eiendom AS, Østfold Energi AS, Fredrikstad parkering AS og egenkapitalinnskudd (andel) i KLP (Kommunal Landspensjonskasse).

Endringen i verdien på aksjer og andeler utgjøres i hovedsak av økt egenkapitalinnskudd i KLP og redusert bokført verdi ved salg av aksjer i Fredrikstad Energi AS.

Bystyret vedtok høsten 2024 å selge Fredrikstad kommunes aksjer og foretaksobligasjoner i Fredrikstad Energi AS. Salgssummen for kommunens aksjer, foretaksobligasjon og rentekompensasjon gir et samlet kontant oppgjør på brutto 1,1 milliarder kroner. Til fradrag kommer megler og rådgiverbistand i henhold til avtale, samt juridiske avklaringer i forbindelse med salgsavtalen. Foretaksobligasjon (anleggsobligasjon) i Fredrikstad Energi AS på 51,0 millioner kroner har gitt renteinntekter i 2024 på 3,3 millioner kroner.

Omløpsmidler

Økningen i bankinnskudd skyldes at inntekter fra salg av Fredrikstad Energi AS sto på bankkonto over årsskiftet før de ble plassert ut i finansmarkedet. Endringen i kortsiktige fordringer skyldes i hovedsak økt positivt premieavvik. For øvrige poster vises det til avsnittet *Finansforvaltning*.

Fond

Status og utvikling

<i>(Tall i tusen kroner)</i>	01.01.2024	Netto endring	31.12.2024
Disposisjonsfond	298 937	-115 605	183 332
Bundne driftsfond	119 176	16 080	135 256
Ubundne investeringsfond	495 870	1 094 085	1 589 955
Bundne investeringsfond	90 614	-18 136	72 479
Sum	1 004 597	976 424	1 981 022

Disposisjonsfond

Det er i 2023 samlet brukt 115,6 millioner kroner av disposisjonsfond. Bruken er i hovedsak knyttet til bruk av kommunens frie disposisjonsfond med 84,7 millioner kroner for å kunne legge fram et regnskap i balanse. Fond er også brukt blant annet til finansiering av mange ulike tiltak som klima- og energitiltak, kulturminner, tiltak mot barnefattigdom, lokalsamfunnstiltak og tilskudd fra smart- og næringsfondet.

For å kunne legge fram et regnskap i balanse ble det gjort strykninger av avsetningen på 5,0 millioner kroner som prisjustering av fondet etter kapitaluttak FEAS, avsetning til kommunens frie fond på 21,1 millioner kroner og en mindre avsetning til kommunens smart- og næringsfond på 0,5 millioner kroner.

I forhold til totalvolum og framtidig behov for reserver og egenkapital, har kommunen fortsatt lite reserver.

Kommunens inntektsregulerende fond (fritt disposisjonsfond) er netto redusert med i underkant av 95,1 millioner kroner. Følgende bruk og avsetning er gjort på fondet:

- I opprinnelig budsjett er det budsjettert med avsetning på 25,1 millioner kroner og flytting av fondsmidler til egne fond for forskuttering av spillemidler og vedlikehold hos Teknisk drift.

- Bruk av 4,0 millioner kroner til hverdagsrehabilitering og Grønlien aktivitetssenter.
- Flytting av 2,0 millioner kroner til eget fond for kostnader for prosessen med salg av aksjer i Fredrikstad Energi AS (som senere ble vedtatt tilbakeført).
- Flytting av 19,5 millioner kroner til egne fond for henholdsvis vedlikehold, forskuttering av spillemidler, driftsstøtte, Fontenehuset, Frivillighetssentralen, effektkontrakter og etablering av brukerom.
- Bruk av 5,0 millioner kroner til frysing av husleie og flytting av kunstgress fra Fredrikstad stadion til Merkurbanen.
- Avsatt 14,0 millioner kroner fra opprydding i andre fond som det ikke lenger var behov for å bruke til sitt tiltenkte formål.
- Bruk av 105,8 millioner kroner i forbindelse med årsavslutningsdisposisjoner hvorav 21,1 millioner kroner er strykning av årets avsetning og 84,7 millioner kroner er bruk av fond for å kunne legge fram et regnskap i balanse etter de obligatoriske strykningene var gjennomført.

Saldo på disposisjonsfond:

- Fritt disposisjonsfond – 71,0 millioner kroner (kommentert ovenfor).
- Rentefond – 21,9 millioner kroner
- Prisregulering av fond etter kapitaluttak i Fredrikstad Energi AS (FEAS) – 15,0 millioner kroner
- Arildsborg Curlingsenter – 10 millioner kroner
- Smart Fredrikstad til innovative prosjekter (internt) – 9,0 millioner kroner
- Overskuddsfond seksjoner – 8,5 millioner kroner
- Bevilgninger 1. tertialrapport 2017 – 7,8 millioner kroner
- Fredrikstad kommunes smart- og næringsfond – 6,5 millioner kroner
- Tårnet på Isegran – 6 millioner kroner
- Forskutterte spillemidler – 5 millioner kroner
- Vedlikehold – 3,8 millioner kroner
- Klima og energifond – 2,8 millioner kroner
- Tiltak mot barnefattigdom – 2,3 millioner kroner
- Egenfinansiering av plan for heldøgns omsorg – 2,1 millioner kroner
- Friluftsfond – 2,0 millioner kroner
- Innovasjonsfond – 1,8 millioner kroner
- Case Fredrikstad – 1,2 millioner kroner
- Kulturminnefond – 0,9 millioner kroner
- Trafikksikkerhetsplan – 0,9 millioner kroner
- Utredning ny brannstasjon – 0,8 millioner kroner
- Etablering brukerrom – 0,8 millioner kroner
- Tall ships races fysisk infrastruktur – 0,6 millioner kroner
- Prosjekt effektkontrakter – 0,5 millioner kroner
- Frivilligsentralen – 0,4 millioner kroner
- Strandrydding – 0,3 millioner kroner
- Lokalsamfunn – 0,3 millioner kroner
- Trivselstiltak eldre – 0,3 millioner kroner
- Dagsbøter – 0,3 millioner kroner
- Trafikksikker kommune – 0,2 millioner kroner
- Kompetansehevende tiltak – 0,2 millioner kroner

I henhold til budsjett- og regnskapsforskriftene er det ikke mulig å avsette driftsmidler direkte til investeringsfond. Avsetninger, som ovennevnte prisregulering av fond etter kapitaluttak fra Fredrikstad Energi AS (FEAS), må derfor vurderes i sammenheng med investeringsfond etter kapitaluttak i FEAS fra 1999/2000.

Over- og underskuddsfond

Fondet består av tidligere avsetninger i forbindelse med avvikling av over- og underskuddsreglement for flere år siden. Fondet står til disposisjon for å finansiere mindre enkelt anskaffelser. Den største andelen gjelder sentrale staber og benyttes til kommuneovergripende tiltak. Per 31. desember 2024 er samlet saldo på fondet 8,5 millioner kroner, og er fordelt slik:

Saldo overskuddsfond per 31.12.2024

(Tall i kroner)

Kommunedirektørens sentrale staber	5 844 970
Kultur, miljø og byutvikling	1 484 702
Teknisk drift	762 224
Utdanning og oppvekst	357 756
Helse og velferd	86 711
Felles ansvar	0
Sum	8 536 363

Bundne driftsfond

De bundne driftsfondene er blant annet ubrukte øremerkede tilskudd, gaver, ubrukte etableringstilskudd og selvkostfond (som for eksempel vann, avløp, slam, renovasjon, feiing, byggesak og forurensningsmyndighet).

Netto er det en økning på 13,5 millioner kroner på selvkostfondene. Utviklingen i disse framkommer i tabellen nedenfor.

Utvikling i selvkostfond

(Tall i tusen kroner)

	01.01.2024	Netto endring	31.12.2024
Vann	0	0	0
Avløp	0	11 904	11 904
Renovasjon	0	1 715	1 715
Renovasjon slamtømming	1 791	-297	1 494
Feiing	496	-496	0
Forurensningsmyndighet	0	0	0
Oppmåling	0	689	689
Byggesak	0	0	0
Sum	2 287	13 515	15 802

Som det framgår av oversikten ovenfor finnes det ikke fondsmidler for områdene vann, feiing, forurensningsmyndighet og byggesak per 31.12.2024. Selvkostreglene forutsetter at ubrukte fondsmidler skal brukes i løpet av fem år.

Selvkostområdene feiing og forurensningsmyndighet har i 2024 et framførbart underskudd, som kommer i tillegg til resterende framførbart underskudd vann fra tidligere år. De øvrige selvkostområdene, med unntak av slamtømming, har et positivt resultat. Slamtømming har fondsmidler fra tidligere år til å dekke årets underskudd. For de andre områdene går hele eller deler av overskuddet til å dekke framførbart underskudd fra tidligere år slik det

framkommer i tabellen nedenfor. Resterende overskudd utover tidligere års framførbart overskudd er avsatt til fond slik det framkommer i tabellen ovenfor.

De framførbare underskuddene for 2024 og inndekkingen av tidligere års framførbare underskudd framkommer som en del av resultatet for Seksjon for teknisk drift, og inngår som en del av kommunekassens årsresultat for 2024. I henhold til regelverket må underskuddene dekkes inn av framtidige gebyrinntekter og blir et positivt bidrag til kommunekassens regnskap året de dekkes inn.

Akkumulert underskudd per 31.12.24 er 5,2 millioner kroner og fordeler seg som følger:

	2021	2022	2023	2024	Akkumulert per 31.12.24
Vann	403 937,02	28 735 965,00	11 088 189,61	-36 153 928,54	4 074 163,09
Avløp		5 518 963,00	-1 028 626,86	-4 490 336,14	0,00
Renovasjon		285 262,00	4 674 421,13	-4 959 683,13	0,00
Feier				95 182,70	95 182,70
Forurensningsmyndighet				1 071 971,76	1 071 971,76
Sum	403 937,02	34 540 190,00	14 733 983,88	-44 436 793,35	5 241 317,55

Ubundet investeringsfond

Fritt disponibelt investeringsfond (UK2004) har en saldo på 114,2 millioner kroner. Det er brukt 16,7 millioner kroner til egenkapitalinnskudd i KLP. Fondet er styrket med 15,3 millioner kroner fra salg av bolig- og næringstomter.

Kapitaluttak etter kapitaltransaksjoner i Fredrikstad Energi AS 1999/2000 (UK 2011) har en bokført saldo på 224,4 millioner kroner. I tillegg kommer 15,0 millioner kroner som prisjustering av fondet. Sistnevnte føres som disposisjonsfond. Investeringsfondet er basis for den langsiktige kapitalforvaltningen.

Salgsinntekten fra salg av aksjene i Fredrikstad Energi AS utgjør det største fondet med 1 084,2 millioner kroner. Inntekten ble plassert i bank og fond før de på nyåret 2025 ble plassert ut i finansmarkedet.

På andre ubundne investeringsfond er det avsatt 6,2 millioner kroner etter salg av uhenksmessige boliger. Fondet har en saldo på 106,0 millioner kroner som politisk er «bundet» til finansiering av nye hensiktsmessige boliger. Bruk av fondet vil vurderes i forhold til behov i rullering av økonomiplan og i justert budsjett.

I balansen er det en del mindre investeringsfond som er knyttet opp mot konkrete tiltak. Inn mot neste rullering av økonomiplan, vil kommunedirektøren vurdere behov og alternativ bruk av disse investeringsfondene.

Bundne investeringsfond

Bundne investeringsfond gjelder i hovedsak ekstraordinære avdrag på startlån og renter frikjøp tilfluktsrom. Det er mottatt ekstraordinære avdrag fra startlån på 57,7 millioner kroner. Det har vært nedbetalt 69,2 millioner kroner i ekstra nedbetaling av Husbanklån som er finansiert av mottatte ekstraordinære avdrag fra tidligere år.

Langsiktig gjeld

Lånegjeld

(tall i millioner kroner)

	2024
Saldo 01.01	8 666,9
Nytt låneopptak	500,0
Nye startlån	250,0
Avdrag i driftsregnskapet	345,0
Avdrag i investeringsregnskapet	107,2
Saldo 31.12	8 964,6

Tabellen viser utviklingen i låneporteføljen. Alle lån er tatt opp i samsvar med bystyrevedtak. I tillegg til lånegjeld har kommunen pensjonsforpliktelser på 9,2 milliarder kroner, inkludert arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelser. Dette føres som en del av kommunens totale gjeld. Tilsvarende føres kommunens pensjonsmidler på 9,3 milliarder kroner som en eiendel i balansen.

Status ubrukte lånemidler per 31. desember 2024:

- Ubrukte lånemidler til investeringer er 98,6 millioner kroner.
- Ubrukte lånemidler til startlån er 100,2 millioner kroner.

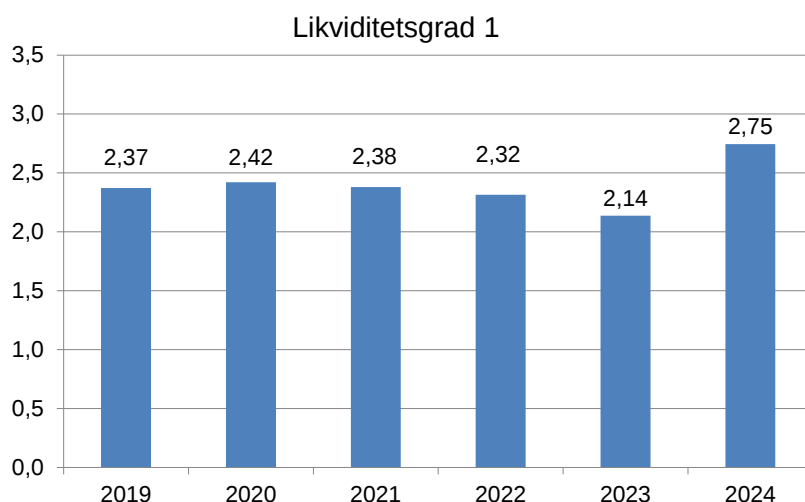
Ubrukte lånemidler gir likviditetsmessig løpende renteinntekter.

Det vises til tidligere kommentar vedrørende sammensetning av låneporteføljen og finanskommentar lenger ut i årsberetningen.

Garantiforpliktelser

Ved utløpet av 2024 har Fredrikstad kommune et samlet garantiansvar på 267,8 millioner kroner inkludert husleiegarantier på 21,9 millioner kroner. Fordelingen mellom kreditor og låntaker framkommer i note 12 til regnskapet. Tapsrisikoen er vurdert som lav.

Likviditetsgrad

Likviditetsgrad 1 viser forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld, og uttrykker kommunens evne til å dekke kortsiktige forpliktelser. Likviditetsgrad 1 tar utgangspunkt i alle omløpsmidlene og bør være over 2. Som vist i grafen endte likviditetsgrad 1 på 2,75 prosent

i 2024. Årsaken til det høye likviditetsgraden er at salgsinntekten fra aksjene i Fredrikstad Energi AS ble stående på kommunens bankkonto over årsskiftet før midlene ble plassert i finansmarkedet på nyåret 2025.

Finansforvaltning

Makrokommentar

2024 ble et nytt sterkt år i finansmarkedene uten store korreksjoner. Gjennom året steg porteføljen som forventet i et oppgangsmarked. Dette innebærer at aksjemarkedsoppgangen er relativt normal i styrke, den økonomiske veksttakten er gjennomsnittlig, rentenivået er tilbake på et mer normalt nivå, og selskapene opplever god inntjeningsvekst.

Selv om dette er gode nyheter, er det likevel alltid ting å merke seg. Eksempelvis er prisingen av aksjemarkedet, spesielt i USA, relativt høy som følge av forventninger til framtidig vekst. Dette gjør markedene mer sårbare for negative nyheter. Sentrale tema i året som gikk var generativ KI, slankemedisin, renter, inflasjon, geopolittikk og politiske valg. Ved inngangen til 2025 er disse utvidet med mulige konsekvenser av den foreslåtte økonomiske politikken i USA.

I Norge har inflasjonen blitt redusert, til tross for en stadig svakere krone. Kjerneinflasjonen fortsatt ligger over målet, noe som kan redusere antall kommuniserte rentekutt i 2025. Den globale veksten for 2024 forventes å være rundt 3 prosent, som er en ganske normal veksttakt. Kombinasjonen av normal vekst og avtakende inflasjon er normalt gunstig for finansmarkedene, noe som ofte har resultert i god avkastning og relativt lav volatilitet. Veksten i Norge henger en del etter USA, og ligger på nivå med EU. Veksten i Norge stammer i stor grad av offentlig pengebruk og oljefondet, og bremses av byggenæringen.

Aksjemarkedene fortsatte i 2024 den gode utviklingen fra 2023, mens avkastningen i obligasjonsmarkedet for 2024 ble litt svakere enn det en kunne forvente basert på den underliggende renten i fondene. Årsaken er noe renteoppgang som konsekvens av ny president i USA. De lange rentene steg også noe i Norge gjennom året. Norske og globale renter er tett knyttet til hverandre. Avkastningen et enkelt kalenderår kan være mer tilfeldig, spesielt når rentene stiger.

Låneportefølje

Ved utløpet av året er vektet gjennomsnittrente steget fra 3,72 prosent til 3,90 prosent. Porteføljen har en brutto rentesensitivitet på 54,4 millioner kroner. Dette uttrykker samlet rentekostnad ved en økning i rentenivået på 1 prosentpoeng med utgangspunkt i gjeldende status. I budsjettet for 2024 var budsjettert rentenivå 4,8 prosent, mens det i økonomiplanen er tatt høyde for et rentenivå på 4,6 prosent i 2025 synkende til 4,0 prosent fra 2027. Helheten vurderes på nytt høsten 2025, i arbeidet med rullering av økonomiplanen.

Brutto rentesensitivitet dempes gjennom tilsvarende endringer i rentestrømmene som dekker gjeld utover frie inntekter. Det vises til tidligere kommentar vedrørende fordelingen mellom rammefinansiert gjeld, selvfinansierende gjeld og renteinntekter/avkastning.

Fordeling rentebinding av låneporteføljen

	Saldo	Andel
Lån med fast rente:		
Rentebinding > 1 år	3 522 000 000	39,30 %
Rentebinding < 1 år	3 485 000 000	38,88 %
Sum rentebinding	7 007 000 000	78,18 %
Flytende rente (p.t. vilkår)	1 955 624 005	21,82 %
Diverse lån	2 025 000	
Sum total	8 964 649 005	100,0 %

Diverse lån består av gjeld overfor Fredrikstad fotballklubb (FFK) på 2,0 millioner kroner, og smålån på til sammen 25 000 kroner. Gjeldsposten overfor FFK er en del av oppgjøret ved kjøpet av Fredrikstad stadion.

Nedenfor følger en detaljert oversikt over gjeldsportefølje per 31. desember 2024. Denne legges til grunn for refinansieringer i 2025.

Fordeling av porteføljen per lån

Långiver	ISIN/ lånenummer	Restgjeld	Rente- vilkår	Forfall
Husbanken – Startlån				
HB – Flytende	11516864.10	48 750 000,00	4,677	01.03.2041
HB – Flytende	11516864.40	44 415 573,00	4,677	01.12.2036
HB – Flytende	11508899.10.B	24 596 519,00	4,705	01.04.2034
HB – Flytende	11524019	55 500 000,00	4,705	30.04.2043
HB – Flytende	11532055	74 046 000,00	4,705	01.05.2045
HB – Flytende	11537564.10	74 613 185,00	4,705	01.05.2047
HB – Flytende	11537564.50	53 174 508,00	4,705	01.05.2048
HB – Flytende	11540051.10	115 056 000,00	4,705	01.05.2048
HB – Flytende	11541752	163 660 000,00	4,705	01.06.2049
HB – Flytende	11543324	180 000 000,00	4,705	01.04.2050
HB – Flytende	11543723	70 000 000,00	4,705	01.10.2050
HB – Flytende	11544291.10	245 370 370,00	4,705	01.04.2051
HB – Flytende	11545066	250 000 000,00	4,705	01.04.2052
HB – Flytende	11545873	250 000 000,00	4,705	01.04.2053
HB – Flytende	11547204	250 000 000,00	4,705	01.03.2054
		1 899 182 155,00	4,704	
KLP Kommunekreditt				
KLP - Fastrente 7 ÅR	8317.56.24360	520 000 000,00	2,171	12.06.2026
		520 000 000,00	2,171	
Kommunalbanken				
KBN - P.t rente	20100637.B	56 441 850,00	5,350	08.10.2038
KBN - Fast - 5 ÅR	20200044	500 000 000,00	1,876	10.02.2025
KBN - Fast - 4 ÅR	20210173	320 000 000,00	1,377	19.05.2025
KBN - Fast - 5 ÅR	20230028	300 000 000,00	3,690	15.02.2028
KBN - Fast - 5 ÅR	20230055	243 000 000,00	3,870	17.03.2028
KBN - Fast - 4 ÅR	20230102	360 000 000,00	3,970	20.04.2027
KBN - Fast - 7 ÅR	20230202	300 000 000,00	4,630	12.07.2030
KBN - Fast - FRN	20230266	460 000 000,00	5,270	25.08.2027
KBN - Fast - 5 ÅR	20240012	500 000 000,00	4,160	17.01.2029
KBN - Fast - 7 ÅR	20240256	412 000 000,00	4,085	26.08.2031
		3 451 441 850,00	3,689	

Långiver	ISIN/ lånenummer	Restgjeld	Rente- vilkår	Forfall
Verdipapirmarkedet				
Danske Bank –FRN OBL 2 år	NO0013036822	300 000 000,00	5,129	10.10.2025
Danske Bank –FRN OBL 3 år	NO0013233874	485 000 000,00	5,088	21.05.2027
Danske Bank –FRN OBL 2 år	NO0013364406	360 000 000,00	4,983	12.10.2026
DNB – Fast – 4 år	NO0011088684	350 000 000,00	1,518	03.09.2025
DNB – Fast – 3,5 år	NO0012738634	267 000 000,00	4,540	30.04.2026
DNB – SRT – 12 mnd	NO0013168062	370 000 000,00	5,007	21.02.2025
DNB – SRT – 6 mnd	NO0013334144	340 000 000,00	4,774	13.03.2025
Nordea - Fastrente - 10 år	NO0010859754	270 000 000,00	2,369	23.07.2029
SEB – Fast 5 år	NO0010945835	350 000 000,00	1,515	04.03.2026
		3 092 000 000,00	3,942	
Diverse lån				
Fredrikstad fotballklubb		2 000 000,00	3 mnd NIBOR + 0,8%	
Østfold Meieri		5 000,00	-	
Elingårds venner		20 000,00	-	
		2 025 000,00		

Det vises til tidligere kommentar i årsberetningen vedrørende fordeling av låneporteføljen og inntektsstrømmene som dekker renter og avdrag.

Langsiktig kapitalforvaltning

Premisser for forvaltningen og resultater

Kommunen har en tredelt målsetting knyttet til plassering og forvaltning av midler med langsiktig tidshorisont:

1. Opprettholde realverdi (prisjustering), i henhold til bystyrets vedtak for kommunens investeringsfond.
2. I den grad kommunens økonomi tilsier det, bør det avsettes midler til bufferfond, som et virkemiddel til bruk i perioder med lav avkastning/svikt i forhold til budsjettforutsetningene, slik at kortsiktige svingninger i finansmarkedet ikke gir umiddelbar negativ effekt i forhold til kommunens tjenesteproduksjon.
3. Søke å oppnå avkastning på midler med langsiktig tidshorisont som i gjennomsnitt er 1,4 prosentpoeng høyere enn et plasseringsalternativ med risiko tilsvarende 3 måneder NIBOR til akseptabel risiko.

Bidrag fra den samlede finansforvaltningen skal i minst mulig grad være utslagsgivende for kommunens tjenesteproduksjon for øvrig. Dette forutsetter realistiske budsjettanslag gjennom ordinær budsjettprosess, og at i den grad det er mulig, skal settes av midler til et bufferfond dersom avkastningen er tilstrekkelig. Rentefondet er per dato på 21,9 millioner kroner. I forhold til volum og avkastning burde dette fondet vært større.

Den langsiktige porteføljen består av investeringsfond og opparbeidet avkastning. Løpende avkastning/verdistigning har stort sett vært brukt til å finansiere driftsnivået, og ikke til styrking av framtidig handlefrihet gjennom avsetning til bufferkapital i form av et disposisjonsfond. Det er fortsatt en utfordring at avkastningen benyttes til å finansiere driften før pengene er opptjent. Avkastningen burde først vært opptjent, og benyttet i ettertid til finansiering av driften. Samlet økonomi har ikke gitt rom for dette.

I forvaltningen legges det vekt på likviditet, risiko og avkastningsmuligheter. Hele porteføljen er likvid, og kan innløses i penger i løpet av tre dager, dersom behovet er til stede. En del av porteføljen vil til enhver tid være plassert i pengemarkedsfond, som også er tilpasset kravene til forvaltning av kortsiktig likviditet med hensyn på risiko og avkastning. Dette blir et risikoreduserende element, samtidig som vi reduserer noe på det definerte omfanget på langsiktig likviditet.

Investeringsproduktene som benyttes skal være oversiktlige og relativt enkle å forstå. Risikoavklaring er viktigere enn tilsynelatende avkastningsmuligheter. Fordelingen mellom aktivaklassene er innenfor rammene som er nedfelt i finansreglementet. Det legges opp til forutsigbarhet, fokus på langsiktighet og ikke kortsiktige svingninger.

Sannsynlighet for negativ avkastning et enkelt år er 16 prosent. Verdifall gitt Finanstilsynets definisjon av stresstest er -10,6 prosent.

Porteføljen har i 2024 vært forvaltet innenfor rammene i finansreglementet. Risikoen i porteføljen var gjennom året noe høyere enn normalposisjonen i finansreglementet som følge av marginal overvekt i aksjer.

Porteføljens fondssammensetting er innenfor tillatte rammer for avvik (målt gjennom relativ risiko) i finansreglementet. I de ulike delporteføljene er det lagt stor vekt på å benytte fondskombinasjoner som har gode egenskaper samlet.

Kommunen har vedtatt å følge Statens Pensjonsfond Utlands etiske kriterier. Ved utgangen av 2024 er 161 selskaper globalt ekskludert sin som følge av deres produkter eller på grunn av adferd. Kommunen har for tiden ingen brudd på de etiske kriteriene i sine investeringer. Økt fokus på etikk og bærekraft i forvaltningen legges til grunn i det videre arbeidet med forvaltningen.

Porteføljen skal minimum rebalanseres når porteføljevektene når minimums- eller maksimumsgrensene.

Markedsverdi og fordeling av langsiktig portefølje

	2024	Andel	2023	Andel	2022	Andel	2021	Andel
Obligasjoner Norge	229 638 252	22,5 %	219 369 734	21,5 %	192 138 225	18,5 %	153 361 695	14,1 %
Obligasjonsfond utland	372 092 668	36,5 %	371 771 616	36,4 %	356 725 100	34,3 %	305 455 037	28,0 %
Pengemarkedsfond	204 598 161	20,1 %	225 563 697	22,1 %	277 436 512	26,7 %	396 539 741	36,4 %
Aksjer Norge (fond)	73 540 374	7,2 %	72 334 528	7,1 %	76 007 874	7,3 %	80 024 424	7,3 %
Aksjer utland (fond)	139 859 704	13,7 %	131 265 555	12,9 %	136 991 981	13,2 %	155 245 604	14,2 %
Bankinnskudd	345 094		90 720		84 664		60 262	
	1 020 074 253		1 020 395 850		1 039 384 356		1 090 686 763	

Note: Tabellen er endret i forhold til tilsvarende tabell i årsberetningen for 2021 og 2022 da foretaksobligasjonen (anleggsobligasjonen) i Fredrikstad Energi AS er tatt ut av rapporteringen for forvaltningsporteføljen disse årene.

Avkastning i prosent

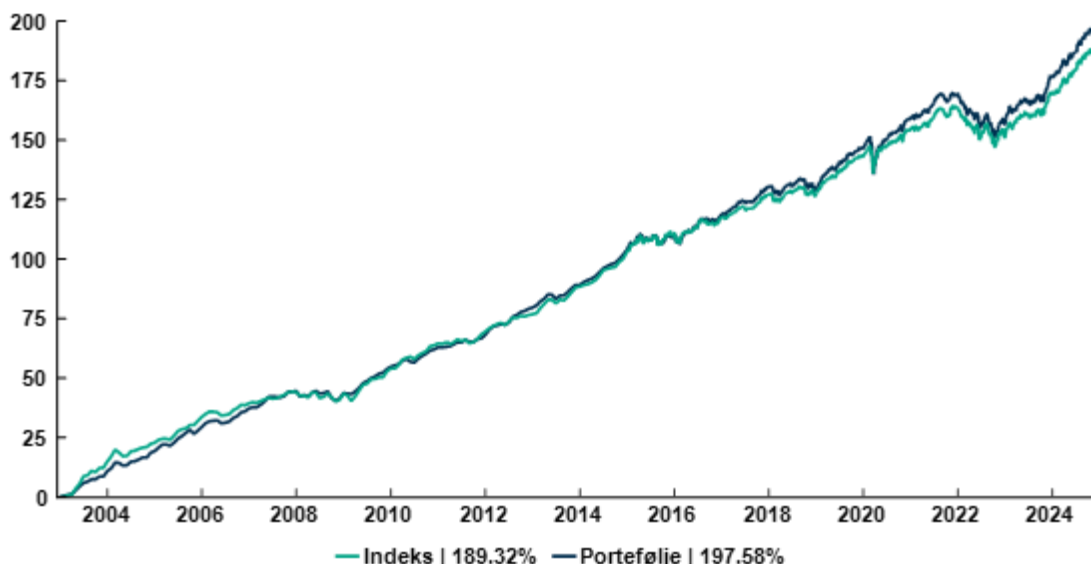
	2024	2023	2022	2021
Totalportefølje	7,36 %	8,01 %	-4,49 %	4,00 %
- Obligasjoner	3,56 %	4,65 %	-6,67 %	-0,24 %
- Pengemarked	5,69 %	5,30 %	1,56 %	0,78 %
- Aksjer	20,75 %	20,02 %	-9,47 %	22,10 %

I 2024 ble avkastningen på kommunens langsiktige portefølje 7,36 prosent (74,4 millioner kroner). Porteføljens markedsverdi er ved årsskiftet i overkant av 1,0 milliarder kroner. Ut fra likviditetsbehov, ble det i september overført 75 millioner kroner til kommunekassens bankkonto fra en fordeling av norske aksjer, globale aksjer, globale obligasjoner og pengemarkedsfond. Dette innebærer at årets resultatførte verdiendring ikke gjenspeiler differansen mellom porteføljens markedsverdi per 1. januar 2024 og 31. desember 2024.

Kommunens investeringsstrategi er utformet med bakgrunn i kommunens målsettinger og risikobærende evne, og har en langsiktig forventet avkastning, som på indekssnivå er 1,4 prosent poeng høyere enn en bankrente over tid. Reell oppnådd meravkastning i forhold til bankrenten er siden oppstart 3,9 prosent-poeng per år.

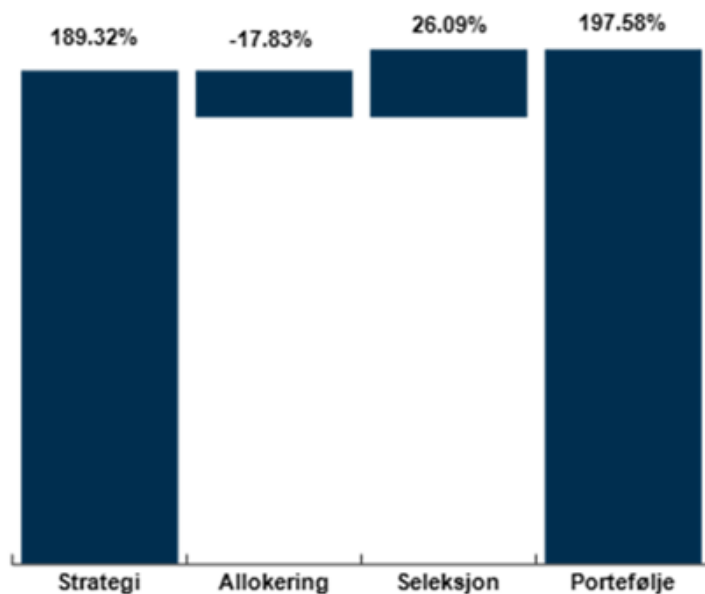
Porteføljeutvikling 2024 og siden oppstart

Grafen under viser totalporteføljens utvikling siden 2003. Akkumulert avkastning er 198,0 prosent, noe som gir en årlig geometrisk avkastning på 5,1 prosent.

Kommunens vedtatte strategi vil forventningsmessig forklare det meste av oppnådd avkastning og svingninger i denne over tid. Frihetsgrader i strategien gir innenfor spesifiserte risikorammer anledning til aktive valg rundt seleksjon (valg av forvaltere) og allokering (avvik fra strategivekter).

Grafen under viser sammensetningen av oppnådd avkastning. Porteføljen har oppnådd cirka 8,2 prosent-poeng høyere avkastning enn kommunens referanseindeks.

Allokeringsbeslutninger (avvik fra strategiske vektorer i strategien), har i sum bidratt med cirka 17,8 prosent-poeng mindreavkastning. Seleksjonsbeslutninger, med andre ord valg av forvaltere, har i sum bidratt med cirka 26,1 prosentpoeng meravkastning.

For 2024 er oppnådd meravkastning i forhold til kommunes referanseindeks på cirka 0,2 prosent-poeng. Meravkastningen forklares av både seleksjonseffekter og allokeringseffekter med like andeler. Det betyr at forvalterne i porteføljen i snitt har levert noe sterkere enn referanseindeksene, i tillegg til at noe høyere vekt i aksjer og pengemarked har bidratt positivt.

Kostnader i forvaltningen

Forventet meravkastning for kommunens investeringsstrategi er som nevnt over tid 1,4 prosent i forhold til en bankplassering. Et viktig virkemiddel for å oppnå dette er å holde kostnadselementet i forvaltningen så lav som mulig. Verdipapirfond har årlige forvaltningshonorar som varierer mellom aktivaklassene, forvalterne og investert beløp. Variasjonene er størst innenfor aksjefond, som følge av ulike forvaltningsstiler, minsteinnskudd med mer. Kommunen mottar fakturaer på et forvaltningshonorar, og all returprovisjon tilføres kommunens klientkonto etter hvert som forvalterne utbetaler den, før den overføres til den ordinære bankkontoen.

Kortsiktig likviditet/driftslikviditet

Den kortsiktige likviditeten er plassert i bankinnskudd og følger flytende NIBOR-renter (renter som gjelder bankene mellom i det interne bankmarkedet) med positive marginer. Renten har i snitt ligget på 5,17 prosent gjennom året.

Per 31.12.2024 er saldo i bank på 914,0 millioner kroner. Det høye beløpet skyldes at salgsinntektene fra salg av Fredrikstad Energi AS sto på bankkontoen over årsskriftet. Driftskreditten er ikke brukt ved overgangen til 2025.

Rådgivingsavtaler

Fredrikstad kommune benytter eksterne rådgivere i forvaltning av gjeldsporteføljen og den langsiktige forvaltningsporteføljen. Alle beslutninger tas av kommunen.

Internkontroll (kommunelovens § 25-1)

Et godt samspill mellom rollene til bystyret, kontrollutvalget, revisjonen og kommunedirektøren er avgjørende elementer i et godt internkontrollarbeid. God virksomhetsstyring består ikke alene av internkontrollarbeid, men et godt internkontrollarbeid er avgjørende for å ha et kontinuerlig fokus på kvalitet, effektivitet og måloppnåelse. Kommunedirektørens ledergruppe har ansvar for det strategiske perspektivet med den sektorovergripende internkontrollen i kommunen. Direktørene, med sine linjeledere og medarbeidere, er ansvarlige for det operasjonelle perspektivet, eller den tjenestespesifikke internkontrollen.

God virksomhetsstyring og internkontroll henger sammen. Kommunedirektøren skal sørge for at det er betryggende balanse mellom tillit og kontroll i virksomheten. Rutiner, regler, prosedyrer og kontrollaktiviteter utgjør en viktig del av internkontrollen. Arbeidet med internkontroll er systematisk og kunnskapsbasert, med en risikobasert tilnærming. Det er i stadig endring, i samsvar med utviklingen av Fredrikstad kommunes organisasjon og virksomhet.

Kilde: Direktoratet for forvaltning og ikt; Internkontroll

Motiverte ledere og medarbeidere er avgjørende for å kunne opprettholde og utvikle et godt kontrollmiljø. Internkontrollarbeidet skal være en arena for læring og utvikling. Systematisk internkontrollarbeid skal oppleves som sunn fornuft og ha en god nytteverdi. Når egen kunnskap og erfaring kan brukes i rutinebeskrivelser, prosedyrer og risikovurderinger, er det motiverende for ledere og medarbeidere. Oppfølging av innmeldte avvik skal gi effekt for kvalitetsarbeidet og påvirke utviklingen av tjenester. Bruk av risikoanalyser kan bidra til forenklinger og redusere sårbarheten i den daglige driften.

Bruk av digitale verktøy i internkontrollarbeidet, som Kvalitetssystemet og Fredrikstad-kompasset/Framsikt har en sentral plass i dette arbeidet. Verktøyene er lett tilgjengelige for alle ledere og ansatte, og ligger på forsiden av intranettet når man logger seg på. Kvalitetssystemet har en integrert risikomodul, som gjør det enkelt å utforme og utarbeide risikoanalyser for egen virksomhet. I 2024 har vi inngått avtale om nytt kvalitetssystem, Compilo, som skal implementeres i 2025.

Avvik, forbedringsforslag, risikovurderinger og skademeldinger meldes i kommunens felles system, kvalitetssystemet. Disse er moduler i kvalitetssystemet, sammen med dokumentbasen med alle kommunes gjeldende rutinebeskrivelser. Ansatte uten tilgang til elektroniske løsninger kan melde avvik manuelt og levere til nærmeste leder. Avvikssystemet blir brukt både som dokumentasjon av hendelser og i forbedringsarbeid, som kilde til læring, kvalitetsforbedring og kartlegging av risikoområder.

Meldte avvik (tall hentet fra RiskManager/Business Analyze)

	2020	2021	2022	2023	2024
HMS	1 855	1 830	1 988	2 997	3 596
Informasjonssikkerhet og personvern	75	71	64	78	85
Tjenestekvalitet	2 055	1 763	2 493	3 968	3 332
Forbedringsforslag	102	108	85	119	91
Opplæringsloven §13-10	37	0	0	0	0
Legemiddelhåndtering	3 592	3 213	3 341	3 887	3 336
Hjelpemiddelformidling	6	1	3	22	17
Fredrikstadmodellen for anskaffelser av varer/tj.	4	0	0	1	0
Totalt	7 726	6 986	7 974	11 072	10 457

Det er registrert en nedgang i antall meldte avvik fra 2023 til 2024, hovedsakelig innen helse- og velferdsområdet, på legemiddelhåndtering.

Antall meldte avvik varierer og er avhengig av mange faktorer. Avvikshåndtering er en del av det kontinuerlige forbedringsarbeidet vårt. Det skal oppmuntres til å melde avvik. Det at det er flere avvik vurderes i utgangspunktet som positivt og en viktig del av det systematiske pasient- og brukersikkerhetsarbeidet i seksjonen. Vi skal lære av feilene og forbedre kvaliteten på arbeidet.

Det meldes flest avvik på tjenestekvalitet og legemiddelhåndtering. Gjennom 2024 har en arbeidsgruppe utarbeidet retningslinje for legemiddelhåndtering i kommuneområde helse. Retningslinjen skal være et overordnet rammeverk for å sikre forsvarlighet ved at lover og forskrifter blir fulgt gjennom hele legemiddelprosessen. Denne ble forankret hos direktør og direktørens ledergruppe ved årsskifte, og opplærings- og implementeringsarbeid vil pågå gjennom hele 2025. Det er gjennom året gjennomført farmasøytiske revisjoner i henhold til plan for bruk av farmasøytisk rådgivning.

I september ble det gjennomført tilsyn fra statsforvalter av elektroniske medisineringsstøtte. Det ble undersøkt om pasienter får forsvarlig administrasjon av legemidler med bruk av medisindispenser. Tilsynet er rettet mot kommunens ansvar for å legge til rette for og følge med på slik helsehjelp. Statsforvalteren har undersøkt om: 1) valg av medisindispenser skjer ut ifra egnethetsvurdering, 2) pasienten får opplæring i bruk av medisindispenser, og 3) helsetjenesten følger med på medisindispenser som tiltak.

Statsforvalteren konkluderte med at ledelsen i Fredrikstad kommune ikke har fulgt tilstrekkelig og systematisk med på om det skjer egnethetsvurderinger, opplæring og evalueringer av tiltaket/tjenesten, gjennom sine styringstiltak. Det er satt ned en arbeidsgruppe som skal bistå i arbeidet med å følge opp avviket. Arbeidsgruppa endrer nå innhold i kartleggingsskjema for bruk av medisindispenser, utarbeider flere hjelpetekster i gerica, og oppdaterer prosedyren for dokumentasjon. I sum vil dette tydeliggjøre ledelses styringstiltak. Arbeidet gjennomføres våren 2025 og det rapporteres til statsforvalter.

Alle alvorlige HMS-avvik blir behandlet i SAMU – seksjonenes arbeidsmiljøutvalg.

For å sikre at både nye og nåværende ledere får ny og oppdatert kunnskap innen felter som økonomi, ehandel, anskaffelse og etikk, er det lagt opp til digitale temabaserte eLæringskurs.

I 2024 har Fredrikstad kommune faset ut kompasset til fordel for Framsikt, som vil gi minst like gode internkontrollmuligheter.

Tydelige ledere skal videreutvikle en kvalitets- og forbedringskultur også gjennom aktiv bruk av Kvalitetssystemet, oppfølging av avvik og forbedringsforslag. Kommunedirektøren har fokus på oppfølging og gjennomføring av forbedringsforslag. For å kunne lykkes er det avgjørende at ledere og medarbeidere har relevant og riktig kompetanse for å sikre en god og riktig tjenesteutførelse med ønsket kvalitet.

Etiske prinsipper

En avgjørende faktor for et godt internkontrollmiljø, i tillegg til systemer, rutiner og kontroller, er holdninger som bygger på gode etiske prinsipper. Fredrikstad kommunes etiske prinsipper, vedtatt av bystyret, gjelder for både folkevalgte og medarbeidere i kommunen.

De 10 etiske prinsippene, som alle ansatte skal følge, er:

1. Vi møter alle med respekt.
2. Vi forvalter samfunnets fellesmidler på best mulig måte.
3. Vi vurderer egen inhabilitet og ber rett instans å vurdere habilitet.
4. Vi tar ikke imot gaver, arv eller andre ytelser.
5. Vi er en åpen og etterrettelig kommune.
6. Vi har ytringsfrihet og rett til å si ifra.
7. Vi tar selvstendig ansvar.
8. Vi er miljøbevisste.
9. Vi er bevisste på når vi har taushetsplikt, og etterlever den.
10. Vi har et bevisst forhold til bruk av sosiale medier.

Det er laget kursmateriell, workshops og filmsnutter som brukes i hele organisasjonen for at alle skal bli kjent med og følge de etiske prinsippene.

Likestilling

I oppfølging av likestillings- og diskrimineringsloven og kommunens fokus på likebehandling blant ansatte, jobbes det med likestilling på flere områder.

Medarbeiderundersøkelse om likestilling og inkludering

I 2022 ble det gjennomført en medarbeiderundersøkelse om likestilling og inkludering. Undersøkelsen kartla fire forhold (forskjellsbehandling, trakassering, seksuell trakassering og ufrivillig deltid) som påvirker opplevelsen av et likestilt og inkluderende arbeidsmiljø. 3 888 personer besvarte undersøkelsen (58 prosent).

Hovedfunnene var:

- 10,1 prosent (393 ansatte) oppga at de hadde opplevd forskjellsbehandling i løpet av det siste året.
- 10,6 prosent (411 ansatte) oppga å ha opplevd trakassering det siste året.
- 3 prosent (109 ansatte) oppga at de hadde opplevd seksuell trakassering i løpet av det siste året.

Det var planlagt en ny undersøkelse høsten 2024, men på grunn av omorganisering av organisasjonen og mulig ny struktur på medarbeiderundersøkelser ble dette satt på vent. Det er derfor ingen nye tall på dette området nå.

Rekruttering

Kommunen følger tilsettingsreglement og tilsettingsrutine for å sikre lik behandling ved tilsettinger. I alle utlysningstekster framgår det at «kvalifiserte personer med innvandrerbakgrunn og/eller redusert funksjonsevne» oppfordres til å søke. Det framkommer i rutinen for tilsetting at det ikke skal innhentes opplysninger om blant annet funksjonsnedsettelse i tilsettingsprosessen, og at minst en kvalifisert søker med innvandrerbakgrunn skal innkalles til intervju.

Medarbeiderundersøkelsen om likestilling og inkludering viste at det er en nedgang i andelen som oppgir at man arbeider ufrivillig deltid i kommunen. Denne har gått fra 37 prosent til 25 prosent. Det er fortsatt slik at en større andel menn enn kvinner jobber fulltid. Det satses fortsatt på heltidskultur, og arbeid med ulike turnusordninger er en videre viktig satsning.

Lønn

Fredrikstad kommune har gjennom flere år hatt fokus på likebehandling mellom kvinner og menn innenfor lønn og avansement. I forbindelse med de lokale lønnsforhandlingene i 2024 var et vurderingskriterium at man skulle rette opp eventuelle lønnskjevheter som utelukkende skyldes kjønn. Lønnspolitikken sørger for god praksis på området, og lønnsfastsettingssaker hvor likelønn vurderes er godt implementert. Innplassering i forhandlingskapittel skjer etter Hovedtariffavtalens (HTA) bestemmelser og Fredrikstad kommunes lønns- og stillingsregulativ.

Lønnspolitikken skal bidra til å:

- Motivere til kompetanseutvikling
- Motivere til mer heltid
- Beholde, utvikle og rekruttere
- Sikre kvalitativt gode tjenester
- Fremme og ivareta likestilling mellom kjønnene

Kriterier, som legges til grunn for lønnsinnplassering, er kompetansekrav, arbeidsoppgaver og ansvarsområde. I tilfeller der det gjelder å rekruttere og beholde blir det foretatt en markedsvurdering, og en vurdering av om lønnsnivået må justeres for å sikre tilsetting/beholde arbeidstaker. Personlig vurdering gjøres ut fra kompetanse, personlige egenskaper, erfaring og lønnsansiennitet.

Det er i hovedsak stillinger lønnsinnplassert i hovedtariffavtalens kapittel 4 som er tilknyttet ansiennitetsstiger. I noen tilfeller vil det være behov for opprettholdelse av lønn ved

overgang til lavere lønnet stilling. Det gis da en personlig ordning for den enkelte. Dette kan være ved omorganisering, sykdom, skade, rasjonalisering eller andre grunner som ikke skyldes arbeidstakerens forhold.

I tråd med likestillings- og diskrimineringsloven § 26 skal det foretas en lønnskartlegging annet hvert år. Det ble gjennomført i 2023 og det rapporteres derfor ikke på det i år.

FREDRIKSTAD KOMMUNE

